

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2024:1

Valfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse 2024:4, Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 1, Procentspär m.m. och avsnitt 3, Valsedelsdistributionen samt fem motioner som berör de olika delarna i skrivelsen.

I skrivelsens avsnitt 1 om procentspär m.m. föreslås ändringar i 38 kap. 17 och 72 §§ kyrkoordningen som innebär att endast nomineringsgrupper som fått minst tre procent av det totala antalet rösterna i hela landet får delta i fördelningen av mandaten till kyrkomötet. Vidare föreslås att 38 kap. 73 § ändras så att utjämningsmandat enbart ska kunna erhållas av nomineringsgrupper som först fått minst ett fast mandat i någon av valkretsarna till kyrkomötet. Fyra av de motioner som behandlas i betänkandet – motionerna 2024:38, 2024:45, 2024:53 och 2024:58 – berör kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen vad gäller procentspär samt ändrad fördelning av utjämningsmandaten.

I skrivelsens avsnitt 3 om valsedelsdistributionen föreslås ändringar i 38 kap. 32 och 33 §§ kyrkoordningen som handlar om beställning av valsedlar som trycks via kyrkostyrelsen respektive bidrag till sådana valsedlar. Ändringarna föreslås som en följd av att kyrkostyrelsen från och med kyrkovalet 2025 ska ansvara för distributionen av alla via kyrkostyrelsen trycka valsedlar direkt från tryckeri till respektive valnämnd. Dels föreslås i 32 § en beställningsbegränsning på 0,7 valsedel per röstberättigad i respektive valkrets som nomineringsgruppen ställer upp i, dels föreslås en följdjustering i 33 § gällande hur högt bidrag som kan utgå för valsedlar beställda och tryckta via kyrkostyrelsen. I motion 2024:37 föreslås att kyrkostyrelsens förslag till ändringar i 38 kap. 32 och 33 §§ avslås.

Utskottet tillstyrker i sak den av kyrkostyrelsen föreslagna ändringen att införa en procentspär samt att förändra regelverket vad gäller möjligheten att erhålla utjämningsmandat. Utskottet anser dock att den spärr som införs ska ligga på två procent. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen vad gäller frågan om procentspär m.m. Vidare föreslår utskottet att motionerna 2024:38, 2024:45, 2024:53 och 2024:58 ska avslås.

Gällande kyrkostyrelsens förslag till ändringar i 38 kap. 32 och 33 §§ kyrkoordningen anser utskottet att förslagen är väl avvägda och motiverade, varför utskottet föreslår kyrkomötet att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i denna del. Som en konsekvens av detta föreslår utskottet att motion 2024:37 ska avslås.

Till betänkandet finns fyra reservationer och tre särskilda meningar.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag	3
Kyrkostyrelsens skrivelse 2024:4 Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 1, Procentspär m.m.	3
Kyrkostyrelsens skrivelse 2024:4 Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 3, Valsedelsdistributionen.....	3
Motionernas förslag	3
Motion 2024:37 av Jesper Eneroth och Cecilia Clausen, Valsedlar vid kyrkliga val	3
Motion 2024:38 av Tomas Jansson och Knapp Anna Eriksson, Ingen procentspär vid kyrkomötesvalen.....	3
Motion 2024:45 av Axel W Karlsson, Inga spärar i kyrkovalet.....	3
Motion 2024:53 av Bertil Olsson och Kerstin Rossipal, Bevara mångfalden även i kyrkomötet	4
Motion 2024:58 av Roger Larsson, Ingen procentspär, enbart krav på fast mandat.....	4
Yttranden från kyrkorättsnämnden	4
Bakgrund	4
Procentspär m.m.	4
Valsedelsdistributionen.....	8
Utskottets överväganden	12
Kyrkostyrelsens skrivelse 2024:4, Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 1, Procentspär m.m samt motionerna 2024:38, 2024:45, 2024:53 och 2024:58	12
Kyrkostyrelsens skrivelse 2024:4, Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 3, Valsedelsdistributionen samt motion 2024:37.....	13
Reservation 1	13
Reservation 2	14
Reservation 3	14
Reservation 4	14
Särskild mening 1	15
Särskild mening 2	15
Särskild mening 3	15
Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	16
Bilaga 2 Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	18
Bilaga 3 Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	20
Bilaga 4 Kyrkorättsnämndens yttrande 2024:1y	21
Bilaga 5 Kyrkorättsnämndens yttrande 2024:3y	23
Bilaga 6 Kyrkorättsnämndens yttrande 2024:7y	26

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2024:1

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, KsSkr 2024:4, avsnitt 1 (Procentspär m.m.), *bilaga 2*,
2. anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen (Procentspär m.m.), *bilaga 1*,
3. anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, KsSkr 2024:4, avsnitt 3 (Valedelsdistributionen), *bilaga 3*,
4. avslå motion 2024:37,
5. avslå motion 2024:38,
6. avslå motion 2024:45,
7. avslå motion 2024:53,
8. avslå motion 2024:58.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2024:4 Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 1, Procentspär m.m.

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 2*.

Kyrkostyrelsens skrivelse 2024:4 Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 3, Valedelsdistributionen

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, *bilaga 3*.

Motionernas förslag

Motion 2024:37 av Jesper Eneroth och Cecilia Clausen, Valedlar vid kyrkliga val

Kyrkomötet beslutar att avslå kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningens 38 kap. 32 och 33 §§.

Motion 2024:38 av Tomas Jansson och Knapp Anna Eriksson, Ingen procentspär vid kyrkomötesvalen

Kyrkomötet beslutar att inte anta de föreslagna ändringarna i kyrkoordningens 38 kap. 17, 72 och 73 §§, så som föreslagits i kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2024:4, det första avsnittet.

Motion 2024:45 av Axel W Karlsson, Inga spärrar i kyrkovalet

Kyrkomötet beslutar att kyrkovalet ska genomföras utan procentspär och utan några bestämmelser som innebär att endast den nomineringsgrupp som har fått ett fast mandat i någon av valkretsarna till kyrkomötet kan få ta del av utjämningsmandaten.

Motion 2024:53 av Bertil Olsson och Kerstin Rossipal, Bevara mångfalden även i kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att kyrkoordningens 38 kap. 73 § ska ha följande lydelse:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap.

73 §

Utjämningsmandaten ska fördelas mellan nomineringsgrupperna så att fördelningen av alla mandat i stiftsfullmäktige blir proportionell mot nomineringsgruppernas röstetal i hela stiftet och att fördelningen av alla mandat i kyrkomötet blir proportionell mot nomineringsgruppernas röstetal i hela landet.

Vid fördelningen av utjämningsmandat till kyrkomötet deltar endast de nomineringsgrupper som vid tillämpning av 72 § har fått minst ett fast mandat i någon av valkretsarna.

För att avgöra hur många mandat en nomineringsgrupp ska ha sammanlagt i stiftsfullmäktige för att vara proportionellt representerad i stiftsfullmäktige och sammanlagt i kyrkomötet för att vara proportionellt representerad där ska den jämkade uddatalsmetoden tillämpas på hela stiftet respektive hela landet som en valkrets. Varje nomineringsgrupp ska tilldelas så många utjämningsmandat som behövs för att nomineringsgruppen ska få en representation som svarar mot dess andel av samtliga röster i stiftet respektive landet.

Vid beräkningen ska den jämkade uddatalsmetoden enligt 85 § tillämpas.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2025.

Motion 2024:58 av Roger Larsson, Ingen procentspär, enbart krav på fast mandat

Kyrkomötet beslutar att från kyrkostyrelsens skrivelse 2024:4 kapitel 1.2 stryka ändringarna av kyrkoordningens kap. 38, 17 § och 72 § (procentspär).

Yttranden från kyrkorättsnämnden

Kyrkorättsnämnden har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2024:4 avsnitt 1 samt motionerna 2024:38, 2024:45, 2024:53 och 2024:58 i Kn 2024:1y, *bilaga 4*, samt över utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen i Kn 2024:7y, *bilaga 6*. Vidare har nämnden yttrat sig över avsnitt 3 och motion 2024:37 i Kn 2024:3y, *bilaga 5*.

Bakgrund

Procentspär m.m.

Inledning

Vid kyrkomötet 2022 bifölls motion 2022:1 i vilken det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att endast nomineringsgrupper som uppnått en viss procentspär ska kunna erhålla mandat i kyrkomötet samt att utjämningsmandat endast ska fördelas mellan nomineringsgrupper som först fått minst ett fast mandat i någon av

valkretsarna. Vilken nivå procentspärren ska ligga på, liksom vilka ändringar som ska göras i kyrkoordningen, har dock getts i uppdrag till kyrkostyrelsen att utreda.

Uppdraget från kyrkomötet 2022 resulterade i en inomkyrklig promemoria *Införande av procentspärr samt ändrad fördelning av utjämningsmandat* som remitterades i slutet av 2023. Mot bakgrund av den remitterade promemorian har kyrkostyrelsen lämnat förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att det införs en procentspärr på tre procent för val till kyrkomötet samt att utjämningsmandat enbart ska kunna erhållas av nomineringsgrupper som först erhållit minst ett fast mandat i någon av valkretsarna till kyrkomötet. Ändringarna föreslås träda i kraft 1 januari 2025, vilket innebär att de kommer att tillämpas första gången vid kyrkovalet hösten 2025.

Mandatfördelning

Kyrkomötet består av 251 valda ledamöter, varav 249 ledamöter väljs av de röstberättigade i landet i samband med kyrkovalet, medan resterande två ledamöter väljs av utlandsförsamlingarna. Av de 249 mandat som väljs av de röstberättigade i landet är 225 platser *fasta mandat* och 24 platser *utjämningsmandat*. Mandaten fördelas enligt 38 kap. 72 § kyrkoordningen, proportionerligt mellan nomineringsgrupperna enligt en på förhand bestämd beräkningsmodell där den så kallade jämkade uddatalsmetoden används. Förenklat innebär metoden att om en nomineringsgrupp har fått tillräckligt många röster i relation till andra nomineringsgrupper – för att få ett mandat i en valkrets som de ställer upp i – får gruppen också ett mandat i det aktuella organet. Beräkningsmodellen är liknande den som används i de allmänna valen, dock med den skillnaden att det i kyrkovalet inte finns några procentspärrar.

Vid val till kyrkomötet utgör varje stift en valkrets som inför varje kyrkovalet tilldelas ett bestämt antal fasta mandat utifrån antalet röstberättigade i valkretsen/stiftet. Varje valkrets är dock som minst garanterad två fasta mandat. Vid kyrkovalet 2021 fick valkretsarna i Stockholm respektive Visby stift flest respektive minst antal fasta mandat – 38 respektive 2. Syftet med utjämningsmandat är att skapa en bättre proportionell fördelning mellan nomineringsgrupper i ett val med flera valkretsar, vilket gör att när utjämningsmandaten till kyrkomötet ska fördelas, enligt 38 kap. 73 §, behandlas hela landet som en valkrets. En jämförelse görs sedan mellan hur många mandat en nomineringsgrupp skulle ha fått om hela landet varit en valkrets och hur många mandat gruppen totalt sett fått då mandaterna fördelats i de 13 olika valkretsarna till kyrkomötet. Om en nomineringsgrupp beräknade mandat överstiger det totala antalet fasta mandat gruppen erhållit tilldelas gruppen lika många utjämningsmandat som skillnaden.

Utskottsplacering

Kyrkomötet består i nuläget av åtta utskott tillsatta med 15 ordinarie ledamöter och 15 ersättare. Det är kyrkomötet självt som genom sin arbetsordning beslutar vilka utskott som ska finnas och vad som ska vara varje utskotts beredningsområden.

Val till uppdrag i utskott sker enligt 11 kap. 6 a § andra stycket kyrkoordningen vid kyrkomötets första sammanträde under en mandatperiod. Inför valet till utskotten brukar nomineringsgrupperna komma överens om hur fördelningen av platser ska ske. Hur platserna fördelas måste således inte grunda sig exakt i valresultatet. Om nomineringsgrupperna inte kommer överens om fördelningen kan dock en minoritet enligt 39 kap. 4 § begära att val till utskotten ska göras med tillämpning av bestämmelserna i kyrkoordningen om proportionella val. Om samtliga kyrkomötesledamöter är

närvarande behöver det vara minst 16 ledamöter som begär proportionellt valsätt för att så ska ske.

Tidigare behandling av frågan om procentspärr och utjämningsmandat

Inför relationsändringen år 2000 behandlades frågor om de kyrkliga valen i delbetänkandet *Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv* (SKU 1998:4). I den så kallade Valutredningen berördes bland annat frågor om procentspärr, varvid utredningen poängterade att en småpartispärr inte hade någon aktualitet gällande de kyrkliga valen. Vidare framhöll utredningen att de såg det som positivt att ett system med utjämningsmandat skulle ge möjlighet till en i förhållande till valresultatet rättvis representation också för mindre grupperingar.

I delbetänkandet *Välja med förtroende* (SKU 2006:2) kom frågan om utjämningsmandat och procentspärr återigen att behandlas. Den så kallade Demokratiutredningen anförde i sina överväganden att den å ena sidan såg skäl som talade för den bedömning som gjordes när kyrkoordningens valbestämmelser utarbetades – nämligen att alla nomineringsgrupper ska bli företrädare i relation till valresultatet – men att den å andra sidan såg anledning att diskutera hur kyrkomötet skulle påverkas om det fanns ett stort antal mycket små nomineringsgrupper. Utredningen anförde vidare att det vore en klar fördel om samtliga nomineringsgrupper kunde finnas företrädare i samtliga utskott, mot bakgrund av kyrkomötets arbetssätt vilket de i sig inte såg anledning till att förändra. Sammantaget menade utredningen att det fanns övervägande skäl för att införa en procentspärr. Gällande nivå på procentspärren resonerade utredningen kring att det skulle behövas cirka tre procent av rösterna för att en nomineringsgrupp skulle kunna finnas företrädare i samtliga åtta utskott, samtidigt som det skulle krävas cirka sex procent av rösterna för att erhålla tillräckligt många mandat (16 mandat) för att på egen hand kunna säkra ordinarie utskottsplatser genom återopande av proportionella val i enlighet med 39 kap. 4 § kyrkoordningen. Vid en sammantagen avvägning mellan olika legitima intressen i fråga om kyrkomötets sammansättning landade utredningen i att föreslå samma nivå på spärr som vid val till riksdagen, det vill säga fyra procent. Utredningen menade dock att det behövdes ett undantag från nämnda spärr för det fall en nomineringsgrupp har en särskilt stark ställning i ett visst stift, varpå utredningen föreslog att en nomineringsgrupp som fått minst tolv procent av rösterna i ett stift (valkrets) ska kunna få ett mandat i det stiftet. En grupp som enbart erhållit mandat genom nämnda undantagsregel föreslogs dock inte få delta i fördelningen av utjämningsmandat.

Kyrkostyrelsen kom aldrig att lägga fram något förslag till ändringar i kyrkoordningen på grundval av Demokratiutredningens delbetänkande, trots att det tagits fram ett förslag till skrivelse utifrån betänkandets slutsatser och förslag. Vid kyrkomötet 2007 lades det dock fram en motion (2007:90) som i stort byggde på förslaget i nämnda skrivelse. I motionen fanns ett förslag om att införa en procentspärr på så sätt som föreslagits av Demokratiutredningen. Förslaget avsågs dock av organisationsutskottet som i sitt betänkande O 2007:5 enbart anförde ”att det inte bör införas en sådan spärr.”

Kyrkostyrelsens förslag

Införande av procentspärr

Kyrkostyrelsen konstaterar i sin skrivelse att procentspärrsfrågan är komplicerad och inrymmer många aspekter. Det motiv som framför allt lyfts fram som skäl för att införa en procentspärr för val till kyrkomötet är utskottsarbetet. Redan i Demokratiutredningen framfördes att arbetet i utskotten är omfattande och att kyrkomötet ofta

följer de förslag som läggs fram från utskottens sida. Vidare poängterades att detta i sin tur ofta är en följd av att utskottsarbetet sker i relation till de diskussioner som äger rum i de olika nomineringsgrupperna. Kyrkostyrelsen konstaterar att liknande argument för en procentspärr går att finna i motivskrivningarna till motion 2022:81 och i organisationsutskottets betänkande O 2022:5.

Kyrkostyrelsen anför i sin skrivelse att det är oundvikligt att en spärr får konsekvensen att fler väljare kommer att ha lagt sin röst på en grupp som sedermera inte får någon representation i kyrkomötet. Mot bakgrund av detta anser kyrkostyrelsen att försiktighet bör iakttagas vad gäller att införa en alltför hög spärr. Det remitterade förslaget innehöll två alternativa förslag gällande nivå på procentspärr – två respektive tre procent. I likhet med vad som framhållits i den remitterade promemorian finns det enligt kyrkostyrelsen inte skäl för att föreslå en högre spärr än tre procent utifrån just konsekvensen vad gäller andelen ”orepresenterade” väljare.

I motivskrivningarna till ovan nämnda motion har det anförts att kyrkomötet bör representeras av grupper som ”av egen kraft” kan fullgöra kyrkomötesuppdraget och delta i utskottsarbetet. Exakt hur begreppet ”av egen kraft” ska tolkas kan dock enligt kyrkostyrelsen diskuteras. Enligt en strikt tolkning av begreppet kan egna mandat i de olika utskotten inte säkerställas med mindre än att gruppen har tillräckligt med mandat för att åberopa proportionellt valsätt vid val till utskotten. Proportionellt valsätt har dock aldrig behövt åberopas utan nomineringsgrupperna har redan innan valsammanträdet kommit överens om fördelningen. Kyrkostyrelsen finner ingen anledning att inte tro att detta förfarande kommer att fortsätta även vid kommande val, vilket enligt styrelsens uppfattning medför att det inte finns skäl för att göra nivån på procentspärr avhängig bestämmelserna om proportionellt valsätt. I stället bör nivån på procentspärren enligt styrelsen relatera till antalet utskott, som i nuläget är åtta. Kyrkostyrelsen ser bland annat att arbetet i plenum kan komma att förstärkas och fördjupas om alla grupper vore företrädade i alla utskott. Vidare ökar chanserna för att medlemmarna ska ”känna igen sig” i det kyrkomötet beslutar om det förberedande arbetet i utskotten får så bred förankring som möjligt.

Även om antalet utskott inte är konstant – utan en fråga som kyrkomötet ytterst råder över – är det enligt kyrkostyrelsen inte sannolikt att antalet utskott skulle minskas väsentligt, utifrån det faktum att kyrkomötet varje år behandlar ett stort antal ärenden av varierande karaktär som kräver att det finns utskott med uttalad kompetens inom de specifika beredningsområdena. Sett till valresultatet 2021 skulle det behövts någonstans mellan 2,73 och 3,47 procent av rösterna i kyrkomötesvalet för att få åtta mandat (för tabell och mer ingående förklaringar rörande beräkningarna se kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2024:1, avsnitt 1). Vid en jämförelse med resultaten vid tidigare kyrkoval förefaller det enligt kyrkostyrelsen som att ovanstående siffror relativt väl speglar hur stor andel röster som behövs för att en grupp ska få runt åtta mandat. En procentspärr på två procent skulle enligt styrelsens uppfattning med stor sannolikhet innebära att det fortsatt kommer finnas nomineringsgrupper i kyrkomötet som har mindre antal mandat än vad det finns utskott. Även om en procentspärr på tre procent inte garanterar att samtliga nomineringsgrupper erhåller åtta mandat anför att sannolikheten är betydligt högre än vid en spärr på två procent. Kyrkostyrelsen poängterar vidare att det inte är aktuellt att föreslå en högre spärr än tre procent.

Sammantaget anser kyrkostyrelsen att det utifrån de motivskrivningar som lagts fram i skrivelsen finns övervägande skäl för att föreslå en procentspärr på tre procent vid val till kyrkomötet. Spärren föreslås gälla utan några undantag. Kyrkostyrelsen anser dock att frågan om eventuell möjlighet till undantag från procentspärren för lokalt starka nomineringsgrupper är en fråga som är väsentlig att utreda vidare, varför

styrelsen låtit frågan ingå i de direktiv till en utredning om hållbara demokratiska strukturer som beslutades i april 2024.

Förändrad fördelning av utjämningsmandat

När det gäller den andra beslutspunkten i motion 2022:81, angående förändrad fördelning av utjämningsmandat, konstaterar kyrkostyrelsen att det under tre mandatperioder funnits grupper som enbart haft utjämningsmandat. Dessa grupper har kunnat erhålla mandat tack vare att de sett till hela landet haft tillräckligt många röster i jämförelse med andra nomineringsgrupper. Grupperna har dock inte samlat tillräckligt med röster för att erhålla ett fast mandat i någon av valkretsarna, det vill säga stiftet. I motivskrivningarna till motion 2022:81 framhålls att endast grupper som tar mandat av egen kraft bör kunna ges utjämningsmandat. Vidare har organisationsutskottet förtydligat att frågan om en förändrad fördelning av utjämningsmandat ytterst är att se som en fråga om förankring i församling och stift. Även om inte begreppet ”lokal förankring” preciseras i motionen går det enligt kyrkostyrelsen av skrivningarna i övrigt, liksom av organisationsutskottets betänkande, att uttolka att det är den grundläggande förankringen i församling och stift som är väsentlig i sammanhanget. Engagemang och intresse för det lokala sammanhanget kan enligt kyrkostyrelsen uttryckas på många olika sätt. Utifrån det konkreta förslag till förändrad fördelning av utjämningsmandat som kyrkomötet beslutat om genom bifall till ovan nämnda motion – och utifrån vad som faktiskt går att reglera – ligger det enligt kyrkostyrelsen närmast till hands att betrakta en nomineringsgrupp som lokalt förankrad om gruppen samlat tillräckligt många röster i en valkrets för att erhålla ett fast mandat. Utifrån denna tolkning är det enligt kyrkostyrelsen möjligen mer ändamålsenligt att tala om ”stiftsförankring” än ”lokal förankring”, även om Svenska kyrkans arbete grundas i församlingarna och det lokala sammanhanget.

Kyrkostyrelsen konstaterar att organisationsutskottet tidigare i sitt betänkande O 2007:5 understrukit vikten av att göra tydligt att när kyrkomötet sammanträder samlas förtroendevalda från de olika stiftet för att fatta beslut gemensamt. I likhet med vad organisationsutskottet tidigare anfört – och som flera remissinstanser framhållit – anser även kyrkostyrelsen att det är viktigt att betona att kyrkomötet består av representanter från olika stift som kommer samman under kyrkomötet. Detta tydliggörs enligt styrelsen genom ett krav på att alla nomineringsgrupper måste erhålla minst ett fast mandat i någon av valkretsarna – stiftet – för att kunna erhålla utjämningsmandat. Den relativt sett låga andelen röster hos de nomineringsgrupper som tidigare enbart fått utjämningsmandat gör att ett förändrat regelverk rörande fördelningen av utjämningsmandat högst sannolikt inte kommer få någon praktisk betydelse om det samtidigt införs en procentspärr på tre procent så som kyrkostyrelsen föreslår. Oaktat detta kan en kodifiering om att det krävs ett fast mandat för att kunna erhålla utjämningsmandat, enligt kyrkostyrelsens uppfattning, ses som ett förtydligande och en påminnelse om vikten av ”stiftsförankring” och att det är just stiftens representanter som kommer samman då kyrkomötet träffas.

Valsedelsdistributionen

Inledning

Vid kyrkomötet 2023 bifölls ett motionsförslag om att kyrkostyrelsen inför kyrkovalet 2025 ska genomföra en samlad distribution av alla via kyrkostyrelsen tryckta valsedlar direkt från tryckeri till respektive valnämnd (se motion 2023:66, punkt 1). Mot

bakgrund av nämnda uppdrag upprättades under början av 2024 en promemoria, *Valsedelsdistributionen* som remitterats.

Ansvar för valsedelsdistributionen är inte närmare reglerat i kyrkoordningen, utan endast i de närmare bestämmelserna om direkta val. Däremot finns det i kyrkoordningen i sammanhanget relevanta bestämmelser om bidrag och beställning av valsedlar. För att det ska vara praktiskt möjligt att uppfylla kyrkomötets beslut om en ändrad valsedelsdistribution redan till kyrkovalet 2025 föreslår kyrkostyrelsen, i likhet med vad som föreslagits i nämnda promemoria, vissa ändringar i kyrkoordningen vad gäller hur många valsedlar en nomineringsgrupp kan beställa via kyrkostyrelsen, vilket i sin tur får följdverkningar även på regelverket rörande bidrag för valsedlar.

Gällande ordning

Kyrkostyrelsen tillhandahåller enligt 38 kap. 32 § kyrkoordningen på beställning av en nomineringsgrupp de valsedlar med förtryckta uppgifter om gruppen och kandidater som används vid valen, det vill säga så kallade *namnvalsedlar*. En nomineringsgrupp som vill beställa valsedlar hos kyrkostyrelsen ska enligt 38 kap. 33 § första stycket betala dessa i förskott, i den mån inte bidrag utgår. Beslut om bidrag regleras i andra stycket samma paragraf. Av bestämmelsen framgår att det är församlingen eller pastoratet som fattar beslut om bidrag i fråga om val till kyrkofullmäktige, stiftet som fattar beslut om bidrag i fråga om val till stiftsfullmäktige respektive kyrkomötet som fattar beslut om bidrag i fråga om val till organet självt. Vidare framgår det att bidrag ska utgå enligt viss enhetlig grund om bidrag väl medges. Med detta avses *att* den som beslutar om bidrag anger efter vilken grund bidrag ska utgå, *att* samma principer ska gälla för alla som får bidrag och *att* alla som uppfyller villkoren att vara eller bli representerade i det beslutande organet får bidrag. Vanligen ges bidrag till tryckning av ett visst antal valsedlar i förhållande till antalet röstberättigade.

Beställning av valsedlar görs i Grupp- och kandidatsystemet (Gkand). Vid beställningen anger nomineringsgruppen hur många valsedlar av ett visst slag som gruppen vill beställa samt önskade leveransadresser. Valsedlar trycks och levereras från mitten av juni till augusti valåret. Vid kyrkovalet 2021 kunde nomineringsgrupperna ange sex olika leveransadresser för valsedlar till kyrkomötet respektive en adress per valkrets för valsedlar till stiftsfullmäktige. För val till kyrkofullmäktige kunde en leveransadress anges. Kyrkostyrelsen ansvarar för tryck och distribution av valsedlar till de angivna adresserna, varefter nomineringsgrupperna har ansvaret att senast 18 dagar före valet distribuera sina valsedlar till valnämnderna. Nomineringsgruppernas ansvar enligt ovan är reglerat i 24 § kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2024:2) med närmare bestämmelser om direkta val, där det även framgår att en valnämnd kan besluta att valsedlar som den får vid ett senare tillfälle än 18 dagar före valet också ska läggas ut. Vidare har en nomineringsgrupp möjlighet att själv lägga ut sina valsedlar på ett röstmottagningsställe. Av nämnda bestämmelse framgår indirekt att det är nomineringsgrupperna som har ansvar för distributionen av namnvalsedlar till respektive valnämnd. Utöver detta är dock själva distributionen oregerad.

Tryck av valsedlar vid kyrkovalet 2021

Inför kyrkovalet 2021 trycktes 96 miljoner valsedlar, varav 4,5 miljoner var blanka valsedlar. Resterande 91 miljoner valsedlar var så kallade *namnvalsedlar* beställda av 602 nomineringsgrupper fördelat på 3 011 leveransadresser. Den beräknade kostnaden för namnvalsedlarna – inklusive fraktkostnad – uppgick till cirka 5 miljoner kronor. Den faktiska kostnaden blev dock 7,2 miljoner kronor inklusive frakt. Utslaget per namnvalsedel uppgick kostnaden således till cirka 7,5 öre exklusive moms. Att den

faktiska kostnaden blev totalt sett cirka 2,2 miljoner högre än den beräknade berodde framför allt på ökade fraktkostnader, men även dyrare papper. Eftersom kyrkostyrelsen i förväg meddelat vad valsedlarna inklusive frakt skulle kosta valde kyrkostyrelsen att själv ta den ökade kostnaden på 2,2 miljoner kronor.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågor som på olika sätt berör valsedelsdistributionen har behandlats vid kyrkomötet vid ett flertal tillfällen, så även frågan om att kyrkostyrelsen ska ansvara för distributionen av valsedlar direkt från tryckeri till respektive valnämnd vilket föreslogs i en motion 2013. Nämnda motionsförslag ledde till att kyrkostyrelsen fick i uppdrag av kyrkomötet att inom ramen för en utvärdering av 2013 års kyrkoyal göra en fördjupad analys av motionen och återkomma med förslag till ändringar rörande de kyrkliga valens administration. Sammantaget bedömde kyrkostyrelsen att det saknades skäl att förändra valsedelsdistributionen mot bakgrund av att de ökade kostnaderna respektive de ökade krav på valadministrationen som förslaget skulle medföra, inte stod i proportion till vinsten för kyrkovalets genomförande. I syfte att underlätta valsedelsdistributionen för nomineringsgrupperna beslutade dock kyrkostyrelsen att utöka antalet leveransadresser för valsedlar till kyrkomötet från tre till sex i respektive valkrets.

Vid kyrkomötet 2021 bifölls en motion om att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att utreda möjligheten att ge stiftet i uppdrag att ansvara för distributionen av valsedlar till kyrkomötet och stiftsfullmäktige. Detta uppdrag återrapporteras till årets kyrkomöte så som slutbehandlat (se KsSkr 2024:3 s. 20 f.), dels utifrån den tydliga avstyrkan från stiftet som inkommit då ärendet utretts, dels utifrån kyrkomötets beslut vid kyrkomötet 2023 att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att ansvara för valsedelsdistributionen från och med kyrkovalet 2025. För en närmare redogörelse över frågans tidigare behandling se KsSkr 2024:4, avsnitt 3.

Kyrkostyrelsens förslag

Kyrkostyrelsen konstaterar i sin skrivelse att valsedelsdistributionen varit en omdiskuterad fråga under många år. Det stora antalet valsedlar som trycks tillsammans med det faktum att valsedlar ska levereras till alla Svenska kyrkans församlingar över hela landet gör att distributionsfrågan väcker engagemang och debatt. Oaktat vem som bär ansvar för distributionen krävs omfattande resurser i form av personal, lokaler och pengar för att det ska finnas valsedlar på alla röstmottagningsställen när kyrkovalet äger rum.

Kyrkomötet har genom sitt beslut hösten 2023 tagit ställning till att det yttersta ansvaret för distributionen ska flyttas över från nomineringsgrupperna till kyrkostyrelsen. I sin skrivelse konstaterar kyrkostyrelsen att kyrkomötets beslut om en ändrad valsedelsdistribution tagits utan att frågan varit föremål för någon utredning, vilket gör att konsekvenserna av förslaget inte belysts och analyserats närmare så som är brukligt innan större ändringar föreslås. På grund av tidsangivelsen i motionen om att kyrkostyrelsen ska ansvara för distributionen redan till kyrkovalet 2025 har inte heller kyrkostyrelsen haft möjlighet att göra en ingående konsekvensanalys. Kyrkostyrelsen konstaterar – utifrån de synpunkter som inkommit från remissinstanserna – att det förefaller finnas väldigt olika uppfattningar om hur en ändrad valsedelsdistribution kommer att påverka framför allt valnämndernas arbete. Troligen beror de olika synpunkterna på att förhållandena skiljer sig åt i landet. För vissa valnämnder kommer en förändrad valsedelsdistribution varken förändra behovet av personella resurser eller lokaler – jämfört med hur distributionen gått till tidigare – medan andra valnämnder har en helt annan situation. I sammanhanget finns det enligt kyrkostyrelsen ingen

anledning att försöka söka efter ”en sanning” utan styrelsen konstaterar att vissa valnämnder känner större oro än andra för ett förändrat distributionsförfarande och framhåller att det är viktigt att valnämnderna får det stöd och den vägledning de behöver för att klara uppdraget att inför kommande kyrkoval ta emot valsedlar direkt från tryckerierna på bästa sätt.

Vid tidigare kyrkoval har nomineringsgrupperna kunnat beställa ett fritt antal valsedlar via kyrkostyrelsen, vilket gjort att vissa grupper valt att beställa fler valsedlar än de fått bidrag för, till exempel för att använda i valarbetet. Dessa valsedlar har då bekostats av nomineringsgrupperna själva, men har tryckts och distribuerats tillsammans med de valsedlar gruppen fått bidrag för. I och med att valsedlarna har levererats till nomineringsgrupperna har de själva kunnat kontrollera att de fått samtliga beställda valsedlar. Att valnämnderna skulle utföra motsvarande individuella kontroll av de olika nomineringsgruppernas beställningar kan enligt kyrkostyrelsen inte begäras. Vidare behöver distributionen samordnas i större utsträckning än tidigare för att valnämnderna ska få så få leveranser som möjligt. I likhet med vad som föreslagits i den remitterade promemorian föreslår därför kyrkostyrelsen att det införs en begränsning för hur många valsedlar en nomineringsgrupp kan beställa via kyrkostyrelsen. Genom en sådan ordning får valnämnderna lika många valsedlar från varje nomineringsgrupp som ställer upp i respektive val, vilket förenklar såväl kontrollen av de distribuerade valsedlarna som uppdelningen av sedlarna till respektive röstmottagningsställe. Nomineringsgrupper som önskar fler valsedlar – för att till exempel använda i valarbetet – får låta trycka upp dessa på egen hand.

En annan utgångspunkt för kyrkostyrelsen i arbetet med en ändrad valsedelsdistribution har varit att det inte ska tryckas fler valsedlar till kyrkovalet 2025 än till kyrkovalet 2021, utan ungefär lika många. Vid föregående kyrkoval trycktes cirka 100 miljoner valsedlar. Det är enligt kyrkostyrelsen sannolikt att det skulle räcka att trycka upp färre valsedlar, vilket hade varit positivt ur ett hållbarhetsperspektiv. Samtidigt måste valsedlarna med säkerhet räcka för alla som kommer och röstar. Kyrkostyrelsen konstaterar att det hade behövts mer tid för att närmare utreda hur få valsedlar som kan tryckas upp utan att riskera att valsedlarna någonstans tar slut, vilket är anledningen till den föreslagna beställningsbegränsningen i 38 kap. 32 § kyrkoordningen på 0,7 valsedel per röstberättigad i respektive valkrets. Varje nomineringsgrupp får alltså beställa 70 valsedlar per 100 röstberättigade. Siffran 0,7 grundar sig i beräkningar framtagna av valkansliet utifrån valsedelsbeställningar vid föregående val.

Genom att bestämma att varje nomineringsgrupp som beställer valsedlar via kyrkostyrelsen får trycka upp ett begränsat antal valsedlar innebär detta att även bidragshanteringen påverkas. Tidigare har varje enhet beslutat om hur stort bidrag som ska utgå för valsedlar. I och med att nomineringsgrupperna enligt kyrkostyrelsens förslag inte får mer än 0,7 valsedel per röstberättigad tryckt och distribuerad via kyrkostyrelsen, är det enligt kyrkostyrelsen ändamålsenligt att införa samma begränsning när det gäller bidrag för sådana valsedlar, varför styrelsen föreslår en ändring även av 38 kap. 33 §.

Utskottets överväganden

Kyrkostyrelsens skrivelse 2024:4, Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 1, Procentspärr m.m samt motionerna 2024:38, 2024:45, 2024:53 och 2024:58

Utskottets förslag:

Kyrkomötet beslutar att avslå kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, KsSkr 2024:4 avsnitt 1 (Procentspärr m.m.), *bilaga 2*,
 Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen (Procentspärr m.m.), *bilaga 1*,
 Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2024:38, 2024:45, 2024:53 och 2024:58.

Utskottet konstaterar att frågan om införande av en procentspärr liksom frågan om en förändrad fördelning av utjämningsmandat är komplex, inte minst då ett förändrat regelverk med införande av ”spärrar” kommer få konsekvenser för nuvarande nomineringsgrupper och kan påverka de som röstar i kyrkovalet. I likhet med vad kyrkostyrelsen lyft fram i sin skrivelse KsSkr 2024:4, avsnitt 1, finns det ingen önskan från utskottets sida att minska antalet nomineringsgrupper i kyrkomötet. Samtidigt ser utskottet behov av att införa vissa begränsningar vad gäller möjligheten för nomineringsgrupper att ta mandat, för att säkerställa att arbetet i kyrkomötet kan bedrivas på ett effektivt och handlingskraftigt sätt och att det finns en lokal förankring hos samtliga grupper som finns representerade i Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Utskottet konstaterar vidare att det är en fördel om samtliga nomineringsgrupper som har mandat i kyrkomötet skulle kunna finnas företrädda i utskottsarbetet. Samtidigt behöver detta vägas mot andelen väljare som i någon utsträckning kommer att bli ”orepresenterade” vid införande av olika former av spärrar som behöver uppnås för att kunna erhålla såväl fasta mandat som utjämningsmandat.

Utskottet anser att det finns övervägande skäl för att införa en procentspärr för val till kyrkomötet. Gällande nivå på procentspärren konstaterar dock utskottet att det gör stor skillnad vad gäller andelen orepresenterade väljare beroende på vilken nivå procentspärren läggs på. Vid en jämförelse mellan en procentspärr på två respektive tre procent kan konstateras att andelen orepresenterade väljare skiljer sig markant åt, samtidigt som en spärr på två procent skulle räcka för att merparten av nomineringsgrupperna skulle få minst åtta mandat, vilket skulle ge grupperna åtminstone en nominell möjlighet att kunna finnas företrädda i kyrkomötets samtliga utskott. Vid en sammanvägd bedömning finner utskottet därför att den procentspärr som föreslås införas ska ligga på två procent.

När det gäller frågan om utjämningsmandat instämmer utskottet i vad kyrkostyrelsen anført om att det är motiverat att införa en ändring i kyrkoordningen som medför att utjämningsmandat enbart kan utgå till nomineringsgrupper som först erhållit minst ett fast mandat i någon av valkretsarna. På så sätt tydliggörs vikten av stiftsförankring hos samtliga nomineringsgrupper som finns företrädda i kyrkomötet.

Som en konsekvens av de ändringar i kyrkoordningen som föreslås av utskottet, ska motionerna 2024:38, 2024:45, 2024:53 och 2024:58 avslås.

Utskottets förslag:

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen, KsSkr 2024:4, avsnitt 3 (Valsedelsdistributionen), *bilaga 3*,
Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2024:37.

Utskottet anser att de förslag till ändringar i kyrkoordningen som lagts fram av kyrkostyrelsen i KsSkr 2024:4, avsnitt 3, är väl avvägda och motiverade och att de därför ska tillstyrkas. I sammanhanget vill utskottet framhålla de miljömässiga fördelar som följer av ett mer samlat distributionsförfarande än vad som varit fallet vid tidigare kyrkoval. Mot bakgrund av att utskottet föreslår att kyrkostyrelsens förslag till ändringar ska bifallas, ska motion 2024:37 avslås.

Uppsala den 3 oktober 2024

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Kajsa Walleng, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Solveig Oskarsson, Per Lindberg, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Peter Lundborg, Kristina Töyrä, Toivo Sjören, Eva-Lena Fungmark, Håkan Widepalm, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Anders Djerf, Nils Jernqvist, Stefan Aro och Aina Nordqvist.

Biskoparna Karin Johannesson och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Undertecknade ledamöter från Socialdemokraterna och Centerpartiet reserverar oss mot utskottets beslut att avslå kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2024:4 Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 1, Procentspärren m.m.

Vi menar att frågan om att införa en procentspärr och ändra hanteringen av tilldelning av utjämningsmandat redan i sak har beslutats i kyrkomötet då kyrkomötet med en bred majoritet biföll motion 2022:1.

Vi menar vidare att det förslag som kyrkostyrelsen lagt fram i sin skrivelse är väl avvägt. Att införa en spärr på 3 procent menar vi är nödvändigt för att uppnå den önskade effekten, att de nomineringsgrupper som tar plats i kyrkomötet också har en bättre förutsättning att ta mandat i kyrkomötets utskott. Att ta plats i utskotten är viktigt då en betydande del av kyrkomötets arbete utförs i utskotten. Att sakna tillgång till utskotten menar vi negativt påverkar förutsättningarna för nomineringsgruppens ledamöter. Vi menar att det är olyckligt att införa en spärr på en lägre nivå, som inte

skapar samma förutsättningar för nomineringsgruppernas ledamöter som en högre spärr.

Louise Callenberg, Carl-Johan Karlsson, Jenny Thor, Solveig Oskarsson, Ulf Bjereld, Anna-Karin Andersson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att föreslå kyrkomötet ändringar i kyrkoordningen som innebär att det införs en procentspärr samt att möjligheterna att erhålla utjämningsmandat förändras.

Först och främst är det min bestämda uppfattning att frågor om val bör hanteras mer nogsamt än andra frågor i kyrkomötet. Detta då frågorna är av demokratisk karaktär.

Därtill riskerar ändringar som gynnar större nomineringsgrupper – och minskar medlemmars möjlighet till representation – att rucka medlemmarnas förtroende för demokratin i Svenska kyrkan.

Av dessa anledningar bör ärendet hänskjutas till nästkommande mandatperiod för beslut.

Därtill är det min principiella uppfattning att ingen procentspärr ska införas. En procentspärr om 3 procent är dålig, och av samma anledningar är det svårt att rättfärdiga en spärr om 2 procent. Ej heller bör det ställas krav på fast mandat för att kunna ta del av utjämningsmandat.

Jag reserverar mig även emot utskottets beslut att avslå motionerna 2024:38 och 2024:45 till förmån för att bifalla desamma med följande motivering:

Först och främst är det min bestämda uppfattning att frågor om val bör hanteras mer nogsamt än andra frågor i kyrkomötet. Detta då frågorna är av demokratisk karaktär.

Därtill riskerar ändringar som gynnar större nomineringsgrupper – och minskar medlemmars möjlighet till representation – att rucka medlemmarnas förtroende på demokratin i Svenska kyrkan.

Av dessa anledningar bör för ärendet hänskjutas till nästkommande mandatperiod för beslut. Ingen procentspärr ska införas.

Petter Nilsson

Reservation 3

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att införa en 2-procentspärr till kyrkomötet. Vi i FiSK anser att ett införande av en spärr är en onödig åtgärd, främst av två skäl.

1. Det finns ingen regeringsbildning att ta hänsyn till. I t.ex. riksdagen finns skäl att hindra att alltför många partier tar sig in i riksdagen, eftersom det skulle försvåra regeringsbildningen. På kyrkomötet ska inte någon sådan regeringsbildning genomföras.

2. De medlemmar som röstar på nomineringsgrupper som inte kommer in i kyrkomötet på grund av spärren, blir således inte representerade på kyrkomötet.

Med anledning av ovanstående reserverar jag mig mot utskottets förslag till beslut.

Olov Lindquist

Reservation 4

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion 2024:37.

Louise Callenberg, Carl-Johan Karlsson, Jenny Thor, Solveig Oskarsson och Ulf Bjereld,

Särskild mening 1

Undertecknade ersättare från Socialdemokraterna och Centerpartiet reserverar oss mot utskottets beslut att avslå kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2024:4 Ändringar i kyrkoordningen, avsnitt 1, Procentspärren m.m.

Vi menar att frågan om att införa en procentspärren och ändra hanteringen av tilldelning av utjämningsmandat redan i sak har beslutats i kyrkomötet då kyrkomötet med en bred majoritet biföll motion 2022:1.

Vi menar vidare att det förslag som kyrkostyrelsen lagt fram i sin skrivelse är väl avvägt. Att införa en spärren på 3 procent menar vi är nödvändigt för att uppnå den önskade effekten, att de nomineringsgrupper som tar plats i kyrkomötet också har en bättre förutsättning att ta mandat i kyrkomötets utskott. Att ta plats i utskotten är viktigt då en betydande del av kyrkomötets arbete utförs i utskotten. Att sakna tillgång till utskotten menar vi negativt påverkar förutsättningarna för nomineringsgruppens ledamöter. Vi menar att det är olyckligt att införa en spärren på en lägre nivå, som inte skapar samma förutsättningar för nomineringsgruppernas ledamöter som en högre spärren.

Roberth Krantz, Eva-Lena Fungmark, Håkan Widepalm

Särskild mening 2

Jag är emot utskottets förslag och anser att motion 2024:37 ska bifallas.

Roberth Krantz

Särskild mening 3

Jag yrkar bifall till motion 2024:38 för att jag värnar den demokratiska mångfalden.

Aina Nordstedt

Bilaga 1

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 38 kap. 17, 72 och 73 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap.

17 §

De direkta valen till kyrkomötet avser 225 fasta valkretsmandat och 24 utjämningsmandat.

Endast nomineringsgrupper som har fått minst 2 procent av de giltiga rösterna i hela landet får delta i fördelningen av mandaten.

Närmare bestämmelser om hur fasta valkretsmandat och utjämningsmandat fördelas på grundval av valresultatet finns i 72–76 §§. Bestämmelser om de indirekta valen till kyrkomötet finns i 39 kap.

72 §

De fasta valkretsmandaten ska för varje valkrets fördelas proportionellt mellan nomineringsgrupperna på grundval av valresultatet i valkretsen. Fördelningen görs genom att jämförelsetal beräknas för nomineringsgrupperna. Den nomineringsgrupp som vid varje beräkning får det största jämförelsetalet ska tilldelas ett mandat.

De fasta valkretsmandaten ska för varje valkrets fördelas proportionellt mellan nomineringsgrupperna på grundval av valresultatet i valkretsen. *Vid fördelningen av mandat till kyrkomötet bortses dock från de nomineringsgrupper som inte fått minst 2 procent av de giltiga rösterna i hela landet, i enlighet med vad som stadgas i 17 § andra stycket.* Fördelningen görs genom att jämförelsetal beräknas för nomineringsgrupperna. Den nomineringsgrupp som vid varje beräkning får det största jämförelsetalet ska tilldelas ett mandat.

Vid beräkningen ska den jämkade uddatalsmetoden enligt 85 § tillämpas.

73 §

Utgjämningsmandaten ska fördelas mellan nomineringsgrupperna så att fördelningen av alla mandat i stiftsfullmäktige blir proportionell mot nomineringsgruppernas röstetal i hela stiftet och att fördelningen av alla mandat i kyrkomötet blir proportionell mot nomineringsgruppernas röstetal i hela landet. För att avgöra hur många mandat en nomineringsgrupp ska ha sammanlagt i stiftsfullmäktige för att vara

Utgjämningsmandaten ska fördelas mellan nomineringsgrupperna så att fördelningen av alla mandat i stiftsfullmäktige blir proportionell mot nomineringsgruppernas röstetal i hela stiftet och att fördelningen av alla mandat i kyrkomötet blir proportionell mot nomineringsgruppernas röstetal i hela landet.

Vid fördelningen av utjämningsmandat till kyrkomötet deltar endast de nomineringsgrupper som vid tillämpning av

proportionellt representerad i stiftsfullmäktige och sammanlagt i kyrkomötet för att vara proportionellt representerad där ska den jämkade uddatalsmetoden tillämpas på hela stiftet respektive hela landet som en valkrets. Varje nomineringsgrupp ska tilldelas så många utjämningsmandat som behövs för att nomineringsgruppen ska få en representation som svarar mot dess andel av samtliga röster i stiftet respektive landet.

72 § har fått minst ett fast mandat i någon av valkretsarna.

För att avgöra hur många mandat en nomineringsgrupp ska ha sammanlagt i stiftsfullmäktige för att vara proportionellt representerad i stiftsfullmäktige och sammanlagt i kyrkomötet för att vara proportionellt representerad där ska den jämkade uddatalsmetoden tillämpas på hela stiftet respektive hela landet som en valkrets. Varje nomineringsgrupp ska tilldelas så många utjämningsmandat som behövs för att nomineringsgruppen ska få en representation som svarar mot dess andel av samtliga röster i stiftet respektive landet.

Vid beräkningen ska den jämkade uddatalsmetoden enligt 85 § tillämpas.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2025.

Bilaga 2

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 38 kap. 17, 72 och 73 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap.

17 §

De direkta valen till kyrkomötet avser 225 fasta valkretsmandat och 24 utjämningsmandat.

Endast nomineringsgrupper som har fått minst 3 procent av de giltiga rösterna i hela landet får delta i fördelningen av mandaten.

Närmare bestämmelser om hur fasta valkretsmandat och utjämningsmandat fördelas på grundval av valresultatet finns i 72–76 §§. Bestämmelser om de indirekta valen till kyrkomötet finns i 39 kap.

72 §

De fasta valkretsmandaten ska för varje valkrets fördelas proportionellt mellan nomineringsgrupperna på grundval av valresultatet i valkretsen. Fördelningen görs genom att jämförelsetal beräknas för nomineringsgrupperna. Den nomineringsgrupp som vid varje beräkning får det största jämförelsetalet ska tilldelas ett mandat.

De fasta valkretsmandaten ska för varje valkrets fördelas proportionellt mellan nomineringsgrupperna på grundval av valresultatet i valkretsen. *Vid fördelningen av mandat till kyrkomötet bortses dock från de nomineringsgrupper som inte fått minst 3 procent av de giltiga rösterna i hela landet, i enlighet med vad som stadgas i 17 § andra stycket.* Fördelningen görs genom att jämförelsetal beräknas för nomineringsgrupperna. Den nomineringsgrupp som vid varje beräkning får det största jämförelsetalet ska tilldelas ett mandat.

Vid beräkningen ska den jämkade uddatalsmetoden enligt 85 § tillämpas.

73 §

Utgjänningsmandaten ska fördelas mellan nomineringsgrupperna så att fördelningen av alla mandat i stiftsfullmäktige blir proportionell mot nomineringsgruppernas röstetal i hela stiftet och att fördelningen av alla mandat i kyrkomötet blir proportionell mot nomineringsgruppernas röstetal i hela landet. För att avgöra hur många mandat en nomineringsgrupp ska ha sammanlagt i stiftsfullmäktige för att vara

Utgjänningsmandaten ska fördelas mellan nomineringsgrupperna så att fördelningen av alla mandat i stiftsfullmäktige blir proportionell mot nomineringsgruppernas röstetal i hela stiftet och att fördelningen av alla mandat i kyrkomötet blir proportionell mot nomineringsgruppernas röstetal i hela landet.

Vid fördelningen av utjämningsmandat till kyrkomötet deltar endast de nomineringsgrupper som vid tillämpning av

proportionellt representerad i stiftsfullmäktige och sammanlagt i kyrkomötet för att vara proportionellt representerad där ska den jämkade uddatalsmetoden tillämpas på hela stiftet respektive hela landet som en valkrets. Varje nomineringsgrupp ska tilldelas så många utjämningsmandat som behövs för att nomineringsgruppen ska få en representation som svarar mot dess andel av samtliga röster i stiftet respektive landet.

72 § har fått minst ett fast mandat i någon av valkretsarna.

För att avgöra hur många mandat en nomineringsgrupp ska ha sammanlagt i stiftsfullmäktige för att vara proportionellt representerad i stiftsfullmäktige och sammanlagt i kyrkomötet för att vara proportionellt representerad där ska den jämkade uddatalsmetoden tillämpas på hela stiftet respektive hela landet som en valkrets. Varje nomineringsgrupp ska tilldelas så många utjämningsmandat som behövs för att nomineringsgruppen ska få en representation som svarar mot dess andel av samtliga röster i stiftet respektive landet.

Vid beräkningen ska den jämkade uddatalsmetoden enligt 85 § tillämpas.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2025.

Bilaga 3

Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att 38 kap. 32 och 33 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap.

32 §

Kyrkostyrelsen tillhandahåller på beställning av en nomineringsgrupp *de* valsedlar som ska användas vid valen.

Kyrkostyrelsen tillhandahåller på beställning av en nomineringsgrupp valsedlar motsvarande 0,7 per röstberättigad i respektive valkrets som nomineringsgruppen ställer upp i.

Blanka valsedlar (valsedlar enligt 34 § med enbart valbeteckning) ska i god tid före valet finnas hos valnämnderna, på samtliga pastorsexpeditioner och stiftskanslier i landet samt på kyrkokansliet.

33 §

En nomineringsgrupp som vill beställa valsedlar hos kyrkostyrelsen ska betala dessa i förskott, i den mån inte beslut om bidrag har fattats enligt andra stycket.

Beslut att bidrag ska utgå enligt viss enhetlig grund till nomineringsgrupp, som är eller genom valet blir företräd i det organ som valet avser, får fattas

- *i fråga om val till kyrkofullmäktige av församlingen eller pastoratet,*
- *i fråga om val till stiftsfullmäktige av stiftet, och*
- *i fråga om val till kyrkomötet av detta.*

En nomineringsgrupp som vill beställa valsedlar hos kyrkostyrelsen ska betala dessa i förskott, i den mån inte beslut om bidrag har fattats enligt andra och tredje styckena.

Bidrag högst motsvarande kostnaden för den beställning som enligt 32 § första stycket får göras hos kyrkostyrelsen får utgå till nomineringsgrupp som är eller genom valet blir företräd i det organ som valet avser. För det fall bidrag utgår ska nämnda nomineringsgrupper behandlas lika.

- Beslut att bidrag ska utgå får fattas*
- *i fråga om val till kyrkofullmäktige av församlingen eller pastoratet,*
 - *i fråga om val till stiftsfullmäktige av stiftet, och*
 - *i fråga om val till kyrkomötet av detta.*

Detta beslut träder i kraft omedelbart.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2024:1y

Införande av procentspärr samt ändrad fördelning av utjämningsmandat

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2024:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt ett: Införande av procentspärr samt ändrad fördelning av utjämningsmandat.

I yttrandet behandlas också motionerna 2024:38, Ingen procentspärr vid kyrkomötesvalen, 2024:45, Inga spärrar i kyrkovalet, 2024:53, Bevara mångfalden även i kyrkomötet samt 2024:58, Ingen procentspärr, enbart krav på fast mandat.

Skrivelsen

I denna del av skrivelsen föreslår kyrkostyrelsen ett antal ändringar i 38 kap. 17, 72 och 73 §§ kyrkoordningen, som berör de direkta valen till kyrkomötet. Ändringarna föreslås mot bakgrund av ett uppdrag från 2022 års kyrkomöte. Kyrkostyrelsen föreslår *dels* att det införs en procentspärr på tre procent för att erhålla mandat i kyrkomötet, *dels* att utjämningsmandat enbart ska kunna tilldelas nomineringsgrupper som först erhållit minst ett fast mandat i någon av valkretsarna till kyrkomötet. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025. Det bedöms inte nödvändigt med några övergångsbestämmelser.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de av kyrkostyrelsen föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Motionerna

I motion 2024:38, Ingen procentspärr vid kyrkomötesvalen, föreslås att kyrkomötet ska besluta att *inte anta* de av kyrkostyrelsen föreslagna ändringarna i 38 kap. 17, 72 och 73 §§ kyrkoordningen. Som motivering anges bland annat följande. I kyrkostyrelsen finns alla nomineringsgrupper representerade som har tillräckligt stort underlag i kyrkomötet. Det finns ingen opposition som skulle kunna utgöra en alternativ kyrkostyrelse. Därför är hela motivationsgrunden för en procentspärr i kyrkomötesvalen icke existerande. Det finns ingen hotande instabilitet i styrandet av kyrkan. En procentspärr skulle däremot skapa demokratiproblem. Vissa nomineringsgrupper skulle trots väljarstöd spärras från representation i kyrkomötet. Nuvarande valsystem har som målsättning att mandatfördelningen i kyrkomötet ska bli så rättvis som möjligt och att den ska återspegla valresultatet. Förekomsten av utjämningsmandat syftar till att säkerställa detta. Det finns all anledning att värna detta demokratiideal. Att alla grupper inte finns företrädda i alla utskott är ett litet problem i jämförelse med det allvarliga demokratiska underskott som införandet av en procentspärr skulle medföra. Om en procentspärr införs är dock tvåprocentspärren att föredra framför kyrkostyrelsens förslag på en treprocentspärr.

I motion 2024:45, Inga spärrar i kyrkovalet, föreslås kyrkomötet besluta att kyrkovalet ska genomföras utan procentspärr och utan några bestämmelser som innebär att endast den nomineringsgrupp som har fått ett fast mandat i någon av valkretsarna till kyrkomötet kan få ta del av utjämningsmandaten. Som motivering anges bland annat följande. Ända sedan det första kyrkovalet med nuvarande regelverk, direktval till

kyrkomötet, ägde rum för över 20 år sedan, har valsyste­met varit fullt ut pro­por­tion­erligt genom att det inte har funnits någon procent­spärr. Denna ordning har sä­ker­ställt maximal demokrati i kyrkovalet. Det har varit en styrka för valets legitimitet, då det inneburit att kyrkomötets sammansättning fullt ut reflekterat medlemmarnas vilja. Ytterst handlar motståndet mot treprocent­spärren om att försvara Svenska kyrkans identitet och uppdrag som en öppen folkkyrka.

I motion 2024:53, Bevara mångfalden även i kyrkomötet, föreslås kyrkomötet besluta att 38 kap. 73 § kyrkoordningen ska ha den lydelse som kyrkostyrelsen föreslagit i skrivelsen. Som motivering anges bland annat följande. Om en spärr införs på tre procent innebär det att det i stort sett blir omöjligt för en grupp som har stark representation i bara ett stift att få sin röst hörd i kyrkomötet. Genom att införa spärr enbart för utjämningsmandaten uppnås ändå effekten av att spridda röster från hela landet inte ger mandat i kyrkomötet.

I motion 2024:58, Ingen procent­spärr, enbart krav på fast mandat föreslås kyrkomötet besluta att från kyrkostyrelsens skrivelse 2024:4 avsnitt 1.2 *stryka* de föreslagna ändringarna i 38 kap. 17 och 72 §§ kyrkoordningen avseende procent­spärr. Som motivering anges bland annat följande. Med det liggande förslaget finns fyra problem: att nya nomineringsgrupper som uppstår inom ett stift blockeras, att tre procent inte garanterar placering i samtliga utskott, att en nomineringsgrupp når över spärren i riket, men inte får några mandat samt att en grupp som borde fått fasta mandat i ett eller flera stift inte får några på grund av riksspärren. Att kräva att fast mandat uppnåtts innan utjämningsmandat utdelas är enkelt att kommunicera, ger valet en tydlig stiftskoppling och möjliggör för en ny nomineringsgrupp att satsa i sitt hemstift mot ett tydligt mål.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot motionernas förslag. Kyrkorättsnämnden konstaterar dock att kyrkostyrelsens skrivelse respektive motionerna föreslår olika saker, vilket innebär att motstridiga förslag inte får vinna bifall i kyrkomötet. Vid utskottets och kyrkomötets behandling av frågorna bör skrivelsens och motionernas olika förslag därför behandlas i anslutning till varandra.

Uppsala den 31 augusti 2024

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Margareta Andersson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2024:3y

Valsedelsdistributionen

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkostyrelsens skrivelse 2024:4 Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt tre: Valsedelsdistributionen.

I yttrandet behandlas också motionen 2024:37, Valsedlar vid kyrkliga val.

Skrivelsen

I denna del av skrivelsen lägger kyrkostyrelsen fram förslag till ändringar i kyrkoordningens bestämmelser gällande bidrag till och beställning av valsedlar. Ändringarna föranleds av det beslut som kyrkomötet 2023 fattade om att kyrkostyrelsen från och med kyrkovalet 2025 ska genomföra en samlad distribution av alla via kyrkostyrelsen tryckta valsedlar direkt från tryckeri till respektive valnämnd. Ansvaret för valsedelsdistributionen är inte reglerat i kyrkoordningen, utan regleras enbart i de närmare bestämmelserna om direkta val. Detta har resulterat i att *Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om direkta val* (SvKB 2024:2) har reviderats. Den reviderade versionen har trätt i kraft den 1 juli 2024. Däremot finns det i sammanhanget relevanta bestämmelser om bidrag och beställning av valsedlar i 38 kap. 32 och 33 §§ kyrkoordningen. För att det ska vara praktiskt möjligt att uppfylla kyrkomötets beslut om en ändrad ansvarsfördelning avseende distributionsfrågan föreslås nu vissa förändringar i nämnda bestämmelser gällande hur många valsedlar en grupp kan beställa via kyrkostyrelsen. Detta får i sin tur följdverkningar för hur stort bidrag som kan utgå för sådana valsedlar. Således föreslås att det i kyrkoordningen införs en reglering som innebär att kyrkostyrelsen på beställning av en nomineringsgrupp tillhandahåller valsedlar motsvarande 0,7 per röstberättigad i respektive valkrets som nomineringsgruppen ställer upp i. Vidare föreslås att det bidrag som kan utgå för valsedlar beställda via kyrkostyrelsen begränsas på motsvarande sätt. Ändringarna föreslås träda i kraft omedelbart.

Kyrkorättsnämnden noterar att kyrkomötet 2023 beslutade att bifalla en motion om ändrade valrutiner, utan föregående, erforderlig utredning och konsekvensanalys samt med mycket kort framförhållning till närmaste kyrkoval och ikraftträdande.

Beslut om valsedelsbidrag för de olika valen fattas av respektive beslutande organ, det vill säga kyrkofullmäktige, stiftsfullmäktige och kyrkomötet. I skrivelsen uppger kyrkostyrelsen att även om församlingar/pastorat behöver ta höjd för kommande bidrag i årets budget, så finns det inget krav på att själva beslutet om bidrag behöver fattas förrän först nästa år – det vill säga först efter att de föreslagna ändringarna trätt i kraft. Kyrkostyrelsen uppger också att det kommer att informeras om detta i det material som går ut från valkansliet. Kyrkorättsnämnden konstaterar med anledning av detta följande. I sak är det korrekt att beslut om bidrag inte behöver fattas redan i år. Vid beställningen av valsedlar måste dock beslut om bidrag kunna styrkas. Med beaktande av att beställning av valsedlar ska ske senast den 15 april 2025 (valåret) och att ordinarie fullmäktigesammanträden normalt hålls i maj (och november) varje år, kan inte kyrkorättsnämnden instämma i kyrkostyrelsens resonemang om att det ska gå att hinna handlägga ett ärende om valsedelsbidrag via den ordinarie sammanträdes-

ordningen, efter att de föreslagna ändringarna trätt i kraft. Skulle besluten om valsedelsbidrag hänskjutas till vårens fullmäktigesammanträden skulle det medföra att samtliga nomineringsgrupper tvingas göra utlägg för valedelsbeställningarna, eftersom valedlarna då ska betalas av nomineringsgrupperna i förskott, och att beslutade bidrag får återbetalas till grupperna i efterhand. Alternativet vore att kalla till extra-insatta fullmäktigesammanträden för att möjliggöra beslut om valedelsbidrag efter ikraftträdandet men innan valedelsbeställning. Det är dock inte en önskvärd eller resursmässigt hållbar ordning, varför kyrkorättsnämnden avråder kyrkostyrelsen och valkansliet från att gå ut med sådan information. Istället bör det fokuseras på snabb och korrekt information så att ärendena om valedelsbidrag kan beredas redan under hösten och beslutas vid fullmäktigesammanträdena i november 2024, trots att även kyrkomötet kommer att ta ställning till förslagen först i november 2024.

I skrivelsen föreslås ändringarna i kyrkoordningen träda i kraft omedelbart. Ingenting sägs om eventuella behov av övergångsbestämmelser. Kyrkorättsnämnden kan dock konstatera att det inte torde finnas några behov av övergångsbestämmelser.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de av kyrkostyrelsen föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Motionen

I motion 2024:37, Valedlar vid kyrkliga val, föreslås kyrkomötet besluta att avslå kyrkostyrelsens förslag till ändringar i 38 kap. 32 och 33 §§ kyrkoordningen. Som motivering framför motionärerna bland annat följande. Den snabba hanteringen av frågan har inneburit att tillämpning av beslut har behövt påbörjas redan innan besluten är fattade. Det innebär också en stor osäkerhet eftersom kyrkomötets beslut kommer att fattas mindre än 12 månader innan kyrkovalets genomförande. Beslutet kommer också efter att valnämnder, kyrkoråd och stiftsstyrelser har berett förslag till budget för 2025 för beslut i respektive fullmäktige i november 2024. Att utan en gedigen utredning, och kännedom om förändringen i god tid, vältra över kostnader på församlingarna och pastoraten är mycket olyckligt. Vilka kostnader som kommer att uppstå för den nya hanteringen av valedlarna i respektive valnämnd i församlingar och pastorat är inte utrett och innebär en okänd konsekvens av det beslut som fattats. Beslutet har inneburit att det skett en väsentlig förändring av principerna för kyrkovalets genomförande, då ansvaret för deltagande i kyrkovalet nu i mycket stor omfattning flyttas från nomineringsgrupperna till den kyrkliga organisationen – inte minst till valnämnder i församlingar och pastorat. I den snabbutredning som kyrkokansliet genomfört har det inte närmare utretts vilka konsekvenser denna överflyttning av ansvar innebär för valnämnderna respektive anställda medarbetare, som kommer att behöva utföra nya arbetsuppgifter och ta ett nytt ansvar. Detta kommer eventuellt också medföra andra krav på bemanning och närvaro under sommaren 2025. En sådan omfattande förändring som kyrkostyrelsens förslag innebär behöver föregås av en mer omfattande utredning och konsekvensanalys. Eftersom det parallellt pågår ett arbete som kan innebära ett nytt valsystem med gemensamma valedlar för alla nomineringsgrupper så finns det också en risk att denna förändring endast kommer att tillämpas vid ett enda kyrkovalet, för att redan vid valet 2029 ha ersatts av ett annat system.

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot motionens förslag. Kyrkorättsnämnden noterar dock att det är svårt att överblicka vilka konsekvenser ett bifall till motionen skulle få i förhållande till pågående processer, redan fattade beslut och den korta tid som kvarstår till kyrkovalet.

Uppsala den 31 augusti 2024

O 2024:1
Bilaga 5

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Margareta Andersson, Mattias Benke, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.

Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2024:7y

Införande av procentspär samt ändrad fördelning av utjämningsmandat

Organisationsutskottet har begärt kyrkorättsnämndens yttrande över utskottets justerade förslag till ändringar i 38 kap. 17, 72 och 73 §§ kyrkoordningen, som kyrkostyrelsen lagt fram i sin skrivelse 2024:4 *Ändringar i kyrkoordningen m.m.*, avsnitt ett: *Införande av procentspär samt ändrad fördelning av utjämningsmandat* och som kyrkorättsnämnden yttrat sig över i Kn 2024:1y.

Utskottet föreslår, till skillnad från kyrkostyrelsens förslag, att 38 kap. 17, 72 och 73 §§ kyrkoordningen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 kap.

17 §

De direkta valen till kyrkomötet avser 225 fasta valkretsmandat och 24 utjämningsmandat.

Endast nomineringsgrupper som har fått minst 2 procent av de giltiga rösterna i hela landet får delta i fördelningen av mandaten.

Närmare bestämmelser om hur fasta valkretsmandat och utjämningsmandat fördelas på grundval av valresultatet finns i 72–76 §§. Bestämmelser om de indirekta valen till kyrkomötet finns i 39 kap.

72 §

De fasta valkretsmandaten ska för varje valkrets fördelas proportionellt mellan nomineringsgrupperna på grundval av valresultatet i valkretsen. Fördelningen görs genom att jämförelsetal beräknas för nomineringsgrupperna. Den nomineringsgrupp som vid varje beräkning får det största jämförelsetalet ska tilldelas ett mandat.

De fasta valkretsmandaten ska för varje valkrets fördelas proportionellt mellan nomineringsgrupperna på grundval av valresultatet i valkretsen. *Vid fördelningen av mandat till kyrkomötet bortses dock från de nomineringsgrupper som inte fått minst 2 procent av de giltiga rösterna i hela landet, i enlighet med vad som stadgas i 17 § andra stycket.* Fördelningen görs genom att jämförelsetal beräknas för nomineringsgrupperna. Den nomineringsgrupp som vid varje beräkning får det största jämförelsetalet ska tilldelas ett mandat.

Vid beräkningen ska den jämkade uddatalsmetoden enligt 85 § tillämpas.

73 §

Utjämningsmandaten ska fördelas mellan nomineringsgrupperna så att fördelningen av alla mandat i stiftsfullmäktige blir proportionell mot nomineringsgruppernas röstetal i hela stiftet och att fördelningen av alla mandat i kyrkomötet blir proportionell mot nomineringsgruppernas röstetal i hela landet. För att avgöra hur många mandat en nomineringsgrupp ska ha sammanlagt i stiftsfullmäktige för att vara proportionellt representerad i stiftsfullmäktige och sammanlagt i kyrkomötet för att vara proportionellt representerad där ska den jämkade uddatalsmetoden tillämpas på hela stiftet respektive hela landet som en valkrets. Varje nomineringsgrupp ska tilldelas så många utjämningsmandat som behövs för att nomineringsgruppen ska få en representation som svarar mot dess andel av samtliga röster i stiftet respektive landet.

Utjämningsmandaten ska fördelas mellan nomineringsgrupperna så att fördelningen av alla mandat i stiftsfullmäktige blir proportionell mot nomineringsgruppernas röstetal i hela stiftet och att fördelningen av alla mandat i kyrkomötet blir proportionell mot nomineringsgruppernas röstetal i hela landet.

Vid fördelningen av utjämningsmandat till kyrkomötet deltar endast de nomineringsgrupper som vid tillämpning av 72 § har fått minst ett fast mandat i någon av valkretsarna.

För att avgöra hur många mandat en nomineringsgrupp ska ha sammanlagt i stiftsfullmäktige för att vara proportionellt representerad i stiftsfullmäktige och sammanlagt i kyrkomötet för att vara proportionellt representerad där ska den jämkade uddatalsmetoden tillämpas på hela stiftet respektive hela landet som en valkrets. Varje nomineringsgrupp ska tilldelas så många utjämningsmandat som behövs för att nomineringsgruppen ska få en representation som svarar mot dess andel av samtliga röster i stiftet respektive landet.

Vid beräkningen ska den jämkade uddatalsmetoden enligt 85 § tillämpas.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2025.

Kyrkorättsnämnden har tagit del av utskottets förslag och har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot de av utskottet föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 3 oktober 2024

På kyrkorättsnämndens vägnar,

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz (ordförande), Anna-Lena Järvstrand, Mats Törnered, Charlotta Lind, Margareta Nisser-Larsson, Margareta Andersson, Mattias Benke och Sten Janson.

**Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2024:2**

Begravningsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motionerna 2024:2, 2024:30 och 2024:52 som på olika sätt berör kyrkostyrelsens uppgift att svara för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten i Svenska kyrkan. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå samtliga motioner.

Till betänkandet finns sex reservationer, två särskilda yttranden och tre särskilda meningar.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionernas förslag	3
Motion 2024:2 av Petter Nilsson m.fl., Begravningsverksamheten i händelse av kris och krig	3
Motion 2024:30 av Sten Jansson m.fl., Intäkter från krematoriernas återvunna metaller	3
Motion 2024:52 av Peter Weiderud och Klas Corbelius, Svenska kyrkans begravningsansvar för religiösa minoriteter	3
Bakgrund	3
Allmänt om begravningsverksamheten och regleringen i lag och kyrkoordning	3
Beredskap i begravningsverksamheten	5
Återvinning av metaller efter kremation	7
Begravningsplatser för de som inte tillhör något kristet trossamfund	8
Utskottets överväganden	10
Begravningsverksamheten i händelse av kris och krig	10
Intäkter från krematoriernas återvunna metaller.....	10
Svenska kyrkans begravningsansvar för religiösa minoriteter	11
Reservation 1	12
Reservation 2	12
Reservation 3	12
Reservation 4	12
Reservation 5	12
Reservation 6	12
Särskilt yttrande 1	13
Särskilt yttrande 2.....	13
Särskild mening 1	13
Särskild mening 2	13
Särskild mening 3	13

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2024:2

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2024:2,
2. avslå motion 2024:30,
3. avslå motion 2024:52.

Motionernas förslag

Motion 2024:2 av Petter Nilsson m.fl., Begravningsverksamheten i händelse av kris och krig

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att genomföra en genomlysning av den nationella nivåns ekonomiska förutsättningar för att vid händelse av kris och krig möta upp och ge stöd till begravningsverksamheten utifrån dess resurs- och kompetensbehov.

Motion 2024:30 av Sten Jansson m.fl., Intäkter från krematoriernas återvunna metaller

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att

1. initiera en kontakt med regering och berört departement, Socialdepartementet, med förslaget att riksdagen ändrar begravningslagen (1990:1144) 5 kap. 6 § så att ersättningen från återvinning av metaller i samband med kremation tillförs huvudmännen för begravningsverksamheten,
2. verka för att en viss del av dessa intäkter destineras till projekt med ändamål att smycka och försköna våra kyrkogårdar som en del av det offentliga rummet, med särskilt syfte att skapa miljöer utifrån ett barnperspektiv och barns existentiella frågor om liv och död.

Motion 2024:52 av Peter Weiderud och Klas Corbelius, Svenska kyrkans begravningsansvar för religiösa minoriteter

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att utveckla metoder till stöd för det mångreligiösa ansvaret i begravningsväsendet, med särskilt fokus på att iordningställa muslimska gravplatser, erbjuda anpassade lokaler för begravningsgudstjänster och utveckla rutiner för att bättre tillmötesgå religiösa önskemål om skyndsamt vid jordfästning.

Bakgrund

Allmänt om begravningsverksamheten och regleringen i lag och kyrkoordning

Regleringen i begravningslagen

Svenska kyrkans territoriella församlingar och kyrkliga samfälligheter har, med undantag för i Stockholms och Tranås kommuner, ansvaret för begravningsverksamheten i hela landet. Med kyrkliga samfälligheter avses här pastoraten samt den begravnings-samfällighet som enligt 2 kap. 10 a § kyrkoordningen får finnas i Göteborgs stift. Begravningshuvudmannen ansvarar för att anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom huvudmannens förvaltningsområde (1 kap. 1 § begravningslagen [1990:1144]).

Av 10 kap. 1 § begravningslagen framgår att länsstyrelsen utövar tillsyn över begravningsverksamheten. Länsstyrelsen har rätt att inspektera en verksamhet samt rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar och annat material som behövs för tillsynen. Om en huvudman inte fullgör sina skyldigheter får länsstyrelsen vid vite förelägga huvudmannen att fullgöra skyldigheterna (10 kap. 2 § begravningslagen).

Kyrkoordiningsreglering

Församlingarna

I 2 kap. 3 § kyrkoordningen anges att föreskrifter om församlingens ansvar för begravningsverksamheten finns i begravningslagen. Av förarbetena till kyrkoordningen (CsSkr 1999:3) framgår att Svenska kyrkans centralstyrelse med detta velat markera ”att även begravningsverksamheten är en del av kyrkans uppgifter samtidigt som det görs klart att det är en allmänt samhällelig uppgift som staten har anförtrott kyrkan genom lagstiftning”.

Varje församling och pastorat som är huvudman för begravningsverksamheten ska genom beslut i kyrkofullmäktige fastställa riktlinjer för hur begravningsverksamheten ska vara utformad (2 kap. 6 a § kyrkoordningen).

Stiften

Det ingår i stiftets uppgifter att ha tillsyn över hur församlingarnas och pastoratens uppdrag som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs (6 kap. 4 § och 57 kap. 1 § kyrkoordningen).

Den nationella nivån

Kyrkostyrelsen svarar för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten (10 kap. 3 § andra stycket 10 kyrkoordningen). I sin skrivelse till kyrkomötet 2017 som innehöll förslaget till reglering av kyrkostyrelsens övergripande ansvar anförde kyrkostyrelsen att dess arbete med frågor relaterade till begravningsverksamheten naturligtvis måste utgå från de förutsättningar som gäller för den verksamheten. Kyrkostyrelsen, framhöll man, kan och vill naturligtvis inte inkräkta på huvudmannens i lag givna ansvar för begravningsverksamheten. Den primära uppgiften gällde i stället att bistå i gemensamma angelägenheter och att medverka till att lösa sådant som kan vara gemensamma problem.

Kyrkostyrelsen svarar idag för intressebevakning, information, rådgivning och utbildning i juridik, ekonomi och kulturarv. Vidare svarar man för kontakter med riksdag, regering, myndigheter, organisationer och andra nationella parter. Kyrkostyrelsen har därtill tagit ett ansvar gällande planering och samordning på krematorieområdet. På den nationella nivån finns också en nationell samordnare för begravningsverksamheten. Kyrkostyrelsen bedriver även arbete inom området krisberedskap i begravningsverksamheten, se nedan. Kyrkostyrelsens verksamhet finansieras idag i huvudsak av avgiften för gemensam verksamhet (kyrkoavgiften) och inte till någon del via begravningsavgiften.

Begravningsavgiften och kyrkoavgiften

Begravningsavgift

Den som är folkbokförd i Sverige ska, enligt 9 kap. 1 § begravningslagen betala en avgift för begravningsverksamheten. Begravningsavgiften baseras på den beskattningsbara förvärvsinkomsten och betalas i samband med inkomstskatten. Avgiften

ska betalas till begravningshuvudmännen inom Svenska kyrkan eller, för den som är folkbokförd i en kommun där kommunen är huvudman, till den kommunen (9 kap. 2 § begravningslagen). Av begravningslagen 9 kap. 6 § framgår vad huvudmännen får använda begravningsavgiften till, bland annat gravsättning, kremering, gravplats och vissa transporter.

Den enhetliga begravningsavgiftssatsen fastställs av Kammarkollegiet och baseras på huvudmännens beräknade kostnader för det följande beskattningsåret samt inkomst-uppgifter från Skatteverket.

Kyrkoavgift

Av 7 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan framgår att den som tillhör Svenska kyrkan ska betala lokal och regional kyrkoavgift. Av 8 § samma lag framgår vidare att det är församlingen eller pastoratet som beslutar om den lokala avgiften samt stiftet som beslutar om den regionala avgiften.

Det finns ingen nationell kyrkoavgift. Organen på kyrkans nationella nivå, däribland kyrkostyrelsen, finansierar i huvudsak i stället sin verksamhet genom den avgift för gemensam verksamhet som regleras i 44 kap. 3 §, första stycket, kyrkoordningen. Av nämnda bestämmelse framgår att församlingar och pastorat varje år ska betala en avgift om 7 öre per 100 kr av avgiftsunderlaget för gemensam verksamhet. Kyrkostyrelsen har ingen motsvarande möjlighet att ta ut en avgift från församlingarna från dessas begravningsavgiftsmedel vilket innebär att kyrkostyrelsens insatser på området begravningsverksamhet kommer att belasta enbart de kyrkotillhörigas avgifter.

Beredskap i begravningsverksamheten

Totalförsvaret består av militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar). Vid högsta beredskap är totalförsvaret all samhällsverksamhet som då ska bedrivas. Det civila försvaret är en förutsättning för att det militära försvaret ska kunna fullgöra sin huvuduppgift – att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp. I civilförsvaret ingår begravningsverksamheten.

Regleringen i begravningslagen

Av 8 kap. 3 § begravningslagen framgår att en församling som är huvudman för begravningsverksamheten ska vidta de beredskapsförberedelser som behövs för denna verksamhet under höjd beredskap. Lagen innehåller också en särskild undantagsbestämmelse om gravsättning och kremering under krig (8 kap. 5 §) av innebörd att om Sverige är i krig, får stoftet efter en person vars död har orsakats av en krigsåtgärd eller en smittsam sjukdom gravsättas eller kremeras trots att vad som sägs i begravningslagen eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen inte kan iakttas. Vidare innehåller lagen en bestämmelse om huvudmännens skyldighet att lämna upplysningar m.m. i enlighet med 6 kap. 1 § andra stycket och 2 § lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap¹.

¹ De aktuella bestämmelserna i lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap reglerar en skyldighet att till Totalförsvarets plikt- och prövningsverk respektive Migrationsverket lämna uppgifter om identitet, vistelseort, hälsotillstånd och liknande förhållanden beträffande krigsfångar och andra skyddade personer som är i Sveriges våld.

Försvarsberedningens rapport

Försvarsberedningen² lämnade 2023 till regeringen delrapporten *Kraftsamling – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret* (Ds 2023:34) vilken innehåller dels förslag till övergripande ambition för hela totalförsvaret, dels förslag rörande det civila försvaret. I rapporten har försvarsberedningen bland annat adresserat frågor om begravningsverksamheten i kris och krig.

Försvarsberedningen konstaterar i rapporten att begravningsverksamheten är en samhällsviktig verksamhet som ska upprätthållas under höjd beredskap och krig och att Svenska kyrkan därmed har en viktig roll i totalförsvaret genom lagstadgade samhällsviktiga beredskapsskyldigheter (Ds 2023:34, sid 297 f.f.). Försvarsberedningen anför att begravningshuvudmännen måste ha beredskap för att i händelse av krig hantera mängden dödsoffer som ska begravas samt att länsstyrelser och kommuner ska inkludera behovet av en ökad kapacitet i begravningsverksamheten i samhällsplaneringen. Frågor som enligt Försvarsberedningen måste beaktas är bland annat tillgängliggörande av mer kyrkogårdsmark för begravingar och förberedandet av nödvändiga beslut för expropriering av mark, belastningen på krematorier och de särskilda krav på hanteringen av avlidna som ett krig ställer. I många av dessa områden menar Försvarsberedningen att de brister som finns idag bör åtgärdas inom ramen för det civila försvaret och att skyddsutrustning och utbildning bör tillhandahållas begravningshuvudmännen. Försvarsberedningen pekar på vikten av att hela kedjan från att någon avlider till att de gravsätts fungerar. Försvarsberedningen konstaterar vidare att planeringen av detta ställer avsevärt högre och förändrade krav jämfört med i fredstid men konstaterar att Svenska kyrkan har påbörjat ett arbete med detta. Försvarsberedningen betonar dock vikten av att detta sker skyndsamt. Försvarsberedningen anser slutligen att det bör tydliggöras var begravningsverksamheten sorteras in i strukturen för det civila försvaret.

Kyrkostyrelsens arbete med krisberedskapsfrågor relaterade till begravningsverksamheten

Kyrkostyrelsen ska leda och samordna Svenska kyrkans beredskap. I all krisberedskapsverksamhet kan självklart också begravningsverksamheten beröras. Inom området krisberedskap i begravningsverksamheten arbetar kyrkostyrelsen med bland annat påverkansarbete för att synliggöra begravningsverksamheten i beredskapssammanhanget. Kyrkostyrelsen har som ett led i detta arbete fört aktiv dialog med Försvarsdepartementet, Försvarsberedningen, Socialstyrelsen och MSB om begravningsverksamheten i händelse av kris och krig med syftet att säkerställa att begravningshuvudmännens uppdrag är känt och ska inkluderas i samhällets beredskapsplanering och samordning.

Kyrkostyrelsen har också initierat och deltagit i samarbeten med Försvarsmakten m.fl. myndigheter i syfte att klarlägga myndigheternas och huvudmännens olika roller och uppdrag så att kedjan kring omhändertagandet av avlidna ska kunna fungera även i kris eller krig.

På fältprostens initiativ och tillsammans med bland annat några stift har utarbetats ett antal rekommendationer för beredskapsarbetet hos begravningshuvudmännen. För att konkretisera dessa rekommendationer har Linköpings stift, med bistånd av kyrkostyrelsen, tagit fram ett antal mallar för krisberedskap i begravningsverksamheten.

² Försvarsberedningen utgör ett forum för konsultationer mellan regeringen och representanter för de politiska partierna i riksdagen. Med utgångspunkt i bland annat försvarsberedningens rapporter utformar regeringen sina förslag till riksdagen.

Kyrkostyrelsen arbetar också i två stiftsnätverk, ett för krisberedskap och ett för begravning vilka haft ett första gemensamt möte under våren 2024.

Även den nu beskrivna verksamheten finansieras för kyrkostyrelsens del idag av avgiften för gemensam verksamhet (kyrkoavgiften) och inte till någon del via begravningsavgiften.

Återvinning av metaller efter kremation

Allmänt

Fram till den 31 december 2015 gällde att de metalldelar som inte förbränts och som inte fått plats i urnan skulle förstöras eller gravsättas på en allmän begravningsplats av innehavaren av krematoriet. Denna reglering syftade i första hand till att förhindra tillgrepp och handel med ädelmetaller (se prop. 2015/16:95 s. 11 samt prop. 1990/91:10 s. 51 f och s. 97).

Starka miljömässiga skäl samt regleringen kring avfall drev på för en förändring i begravningslagen varigenom återvinning premierades framför bortskaffande. Utifrån att begreppet återvinning enligt den tidigare avfallsförordningen (2011:927) omfattade bl.a. förberedelse för återanvändning valdes en mer restriktiv utformning av bestämmelsen för att uppnå en pietetsfull hantering. I bestämmelsen regleras därför att återvinning ska ske genom s.k. materialåtervinning, dvs. att avfallsmaterialet upparbetas till nya produkter, material eller ämnen som inte ska användas som bränsle eller fyllnadsmaterial (se prop. 2015/16:95 s. 16). Efter en lagändring i 5 kap. 6 § begravningslagen (1990:1144) som trädde i kraft den 1 juli 2016 gäller därför att metall som inte har förbränts vid kremeringen ska skiljas från askan efter stoftet och återvinnas. Metallerna ska återvinnas genom att metallerna upparbetas till nya produkter, material eller ämnen som inte ska användas som bränsle eller fyllnadsmaterial.

Innehavaren av krematoriet ska tillföra Allmänna arvsfonden ersättning från återvinningen efter att innehavarens kostnader för återvinningen dragits av. Om kostnaderna för återvinningen överstiger intäkterna, ska huvudmannen för begravningsverksamheten stå för den kostnaden. Kostnaden är ett led i kremeringsförfarandet och finansieras därmed genom begravningsavgiften.

I 9 b § begravningsförordningen regleras att innehavaren av krematoriet ska särredovisa kostnaderna och ersättningen från återvinningen i sin redovisning av begravningsverksamheten.

Länstyrelsens tillsynsansvar över begravningsverksamheten har ansetts omfatta även återvinningsförfarandet och det ekonomiska utfallet av detta.

Värdet ska tillföras Allmänna arvsfonden

Som nämnts ovan ska värdet av metallåtervinningen efter avdrag för kostnader, enligt nu gällande bestämmelser, tillföras Allmänna arvsfonden och förvaltas av Kammarkollegiet som en särskild fond. Utdelning från fonden beslutas av Arvsfondsdelegationen. I förarbetena till den nuvarande bestämmelsen i 5 kap. 6 § begravningslagen understryks att det är en miljövänlig ordning präglad av respekt för den avlidna som eftersträvas. Mot bakgrund av att återvinningen inte införts av ekonomiska skäl ansågs det naturligt att det värde som metallåtervinningen gav upphov till skulle gå till välgörande ändamål. Regeringen menade att allmänna arvsfonden med sitt allmännyttiga och välgörande ändamål var bäst lämpad att ta emot överskottet av återvinningen (se prop. 2015/16:95 s. 17).

Riksrevisionens granskning och regeringens svar

I en av Riksrevisionen genomförd granskning framkom kritik mot bland annat Allmänna arvsfondens bidragsgivning. Av Riksrevisionens granskningsrapport till regeringen, *Allmänna arvsfonden – pengar som söker mening* (RiR 2024:2) menar Riksrevisionen bland annat att det krävs åtgärder av såväl regeringen som ansvariga myndigheter för att förbättra och stärka stödgivningen ur Allmänna arvsfonden, med särskilt fokus på kontroll- och granskningsfunktioner. Riksrevisionen föreslår också regeringen att initiera en process med målet att avveckla systemet med Allmänna Arvsfonden.

Riksrevisionen har i sin tur fått kritik för sin rapport – särskilt förslaget om att påbörja en nedläggningsprocess av Allmänna arvsfonden – från civilsamhällets organisationer, bland annat från FORUM³ där Svenska kyrkan är en av medlemsorganisationerna.

Den 29 augusti lämnade regeringen sitt svar på Riksrevisionens skrivelse till riksdagen (Skr. 2023/24:153). Där framgår att regeringen inte i nuläget avser att gå vidare med en process med målet att avveckla eller på andra sätt förändra systemet med Allmänna arvsfonden. Av skrivelsen framgår vidare att regeringen inte i alla delar instämmer i den kritik som framförts av Riksrevisionen. Regeringen anför bland annat att eftersom Allmänna arvsfonden har en viktig roll som möjliggörare för civilsamhällets insatser med och för barn, unga, personer med funktionsnedsättning och äldre⁴ skulle en fördjupad analys behöva föregå en eventuell process med målet att avveckla eller på andra sätt förändra systemet med Allmänna arvsfonden. Regeringen anför att man med sin skrivelse anser att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Begravningsplatser för de som inte tillhör något kristet trossamfund

Regleringen i begravningslagen

I 2 kap. begravningslagen regleras vad som gäller för begravningsplatser. Enligt 2 kap. 3 § begravningslagen ska huvudmannen för en allmän begravningsplats bereda gravplats åt de som vid dödsfallet var folkbokförda på en fastighet inom församlingen⁵ respektive kommunen. Av samma kapitel 4 § framgår att rätten till gravsättning på en allmän begravningsplats inte ska vara beroende av att den avlidne tillhörde något visst trossamfund. Vid anläggning, utvidgning eller väsentlig ändring av en allmän begravningsplats ska huvudmannen, enligt 2 kap. 2 §, andra stycket, andra meningen, samråda med företrädare för andra trossamfund och övriga berörda parter.

³ Forum är en intresseorganisation för idéburna organisationer med social inriktning i Sverige.

⁴ Regeringen framhåller att Allmänna arvsfonden, sedan den inrättades 1928, har finansierat tiotusentals projekt inom civilsamhället. Man pekar också på att projekt finansierade av Allmänna arvsfonden har utgjort grunden till verksamheter som t.ex. allmän förskola, mödra- och barnavårdscentraler, färdtjänst och personlig assistans.

⁵ Alternativt pastoratet eller den samfällighet för särskilda uppgifter som avses i 2 kap. 10a § kyrkoordningen.

I sitt yttrande över det statliga betänkande som inför relationsändringen behandlade begravningsfrågorna⁶ framhöll ärkebiskopen efter hörande av övriga biskopar beträffande ansvaret för begravningsplatser för de som inte tillhör något kristet trossamfund, att huvudmännen för begravningsverksamheten inom Svenska kyrkan hade goda förutsättningar att förstå skilda trosriktningars religiösa skäl för hur en gravplats skulle anordnas och skötas.

Däremot menade Kammarkollegiet och Statskontoret att man borde lägga ansvaret för de särskilda gravplatserna på kommunerna för att bättre tillgodose de icke-kristna trosbekännarnas intressen. Sveriges frikyrkosamråd föreslog att huvudmannskapet för icke kristnas begravningsverksamhet skulle läggas på kommunerna. Liknande synpunkter framfördes också av Förenade islamiska församlingar i Sverige, Svenska missionsförbundet och Judiska församlingarna i Sverige. Kyrkomötet tillstyrkte utredningens förslag och menade att även om åtskilligt talade för att Svenska kyrkan *inte* borde vara huvudman för de särskilda gravplatserna så hade den föreslagna lösningen kommit att framstå som den från praktiska och verksamhetsmässiga synpunkter lämpligaste. Kyrkomötet framhöll dock att eftersom förslaget medförde att församlingarna och samfälligheterna skulle anförtros en myndighetsfunktion gentemot alla som bor inom förvaltningsområdet var en strikt likabehandling oundgängligen nödvändig. Man anförde avslutningsvis;

På företrädarna för de kyrkliga huvudmännen kommer att ställas krav på respekt och lyhördhet för skilda önskemål vid möten och kontakter med icke kristna trosbekännare och andra som inte tillhör kyrkan. Det får inte förekomma befogad anledning till kritik mot det sätt på vilket Svenska kyrkan fullgör samhällsuppgiften.⁷

Regeringen konstaterade beträffande religionsfrihetsfrågan att det enligt dåvarande ordning var stiftssamfälligheterna inom Svenska kyrkan som ansvarade för att det anordnades och hölls särskilda gravplatser för dem som inte tillhörde något kristet trossamfund. Ett kyrkligt ansvar för dessa gravplatser hade således ansetts förenlig med bestämmelserna om religionsfrihet.

Man framhöll dock att de som inte tillhörde Svenska kyrkan inte hade rösträtt i de kyrkliga valen och kunde därför inte direkt påverka kyrkliga beslut om t.ex. planering av nya begravningsplatsers utformning. Det behövde därför skapas särskilda möjligheter till inflytande och insyn för dem som inte tillhör Svenska kyrkan⁸.

Vidare underströk regeringen betydelsen av att de medel som in flyter från dem som inte tillhör Svenska kyrkan enbart används inom begravningsverksamheten och inte kommer kyrkans religiösa verksamhet till del. Av det skälet föreslogs att begravningsavgiften skulle fastställas av huvudmannen på grundval av en särkostnadsredovisning av verksamhetens intäkter och kostnader. Regeringen underströk också vikten av att samma standard i utförande och skötsel tillämpades för de särskilda gravplatserna som för övriga gravplatser.

⁶ Staten och trossamfunden, Begravningsverksamheten (SOU 1997:42)

⁷ IKL 1998:2, sid. 5

⁸ För att öka inflytandet för denna grupp föreslogs en förstärkt tillsyn genom ombud som tillsätts av länsstyrelsen, särskilda regler om samråd samt att handlingar som rör begravningsverksamheten skulle vara offentliga. Sammantaget menade man att detta borde ge goda möjligheter till insyn, inflytande och påverkan, även för dem som inte tillhör något kristet trossamfund vad gäller förvaltningen av de särskilda gravplatserna.

Regeringen gjorde bedömningen att de nämnda faktorerna sammantaget medförde att ett kyrkligt huvudmannaskap även för dessa gravplatser inte kränker den enskildes rätt till religionsfrihet. Förvaltningen av de särskilda gravplatserna för dem som inte tillhör något kristet trossamfund kunde därför ligga kvar hos Svenska kyrkan.

Kyrkostyrelsens arbete

Kyrkostyrelsen för i olika sammanhang dialog med företrädare för andra trossamfund i Sverige. Under covidpandemin bildades en arbetsgrupp i syfte att utbyta information och synpunkter med övriga trossamfund och Stockholm stad kring begravningsverksamheten. Gruppen har fortsatt sina regelbundna möten även efter pandemin. Inom ramen för dessa dialoger behandlas också frågor om begravningshuvudmännens ansvar för begravningsplatser för de som inte tillhör ett kristet samfund. Exempelvis har frågan om hur gravkvarter med särskilda gravplatser bör utformas varit föremål för diskussion.

Utskottets överväganden

Begravningsverksamheten i händelse av kris och krig

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2024:2.

Utskottet konstaterar att kyrkostyrelsen, som framgår av bakgrundstexten, redan arbetar intensivt med frågor om beredskap i relation till begravningsverksamheten. Arbetet på den nationella nivån syftar dels till att hantera externa kontakter med regeringen, Forsvarsmakten och andra myndigheter, dels till att, tillsammans med stiftens, stötta begravningshuvudmännen i deras krisberedskapsarbete. Vidare förutsätter utskottet att den nationella nivån, om en kris- eller krigssituation skulle uppstå, kommer att tillse att det finns ekonomiska förutsättningar för att ge stöd till begravningsverksamheten utifrån dess resurs- och kompetensbehov.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2024:2 avslås.

Intäkter från krematoriernas återvunna metaller

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2024:30.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att motionen har ett vällovligt syfte. Viljan att utsmycka kyrkogårdar med särskilt fokus på att skapa miljöer utifrån ett barnperspektiv och barns existentiella frågor om liv och död är något som utskottet ställer sig bakom. Sådan utsmyckning torde enligt utskottets mening emellertid kunna göras redan inom ramen för gällande regelverk och med användande av medel från begravningsavgiften.

Utskottet ser att ett system med återförande av värdet från metallåtervinningen i enlighet med vad motionärerna önskar med stor sannolikhet kommer att vara förenat med tämligen höga kringkostnader för administration. Vidare konstaterar utskottet att en kontakt med regeringen och Socialdepartementet i enlighet med motionens förslag med nödvändighet måste föregås av ett tämligen omfattande utredningsarbete hos kyrkostyrelsen som bland annat måste adressera frågor om hur återförandet av det överskjutande värdet till huvudmännen i sådana fall ska ske, vilka enheter som ska kunna få del av medlen och på vilka grunder dessa ska fördelas mellan enheterna. Med hänvisning till vad som anförts ovan om att det redan idag finns möjligheter att arbeta med utsmyckning av kyrkogårdar ser inte utskottet att det finns något uppenbart/reellt

problem som behöver få en lösning. Utskottet är därför inte heller berett att ge kyrkostyrelsen ett uppdrag som kommer att kräva så omfattande resurser.

Utskottet konstaterar också, i likhet med vad regeringen anfört i skrivelsen till riksdagen av den 29 augusti 2024, att Allmänna arvsfonden har en viktig funktion som möjliggörare för civilsamhällets insatser med och för barn, unga, personer med funktionsnedsättning och äldre. Utskottet vill härvid framhålla att det är möjligt även för församlingar att söka stöd ur Allmänna arvsfonden.

Med hänvisning till det anförda ska motion 2024:30 avslås.

Svenska kyrkans begravningsansvar för religiösa minoriteter

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2024:52.
--

Utskottet vill inledningsvis framhålla att man delar motionärernas bild av att hela Svenska kyrkans arbete, inte minst myndighetsansvaret för begravningsväsendet, påverkas av att det svenska offentliga rummet idag speglar världen och en rik religiös mångfald. Utskottet vill därför understryka betydelsen av att Svenska kyrkans begravningshuvudmän ges goda förutsättningar att hantera sitt ansvar för begravningsväsendet även i relation till de som inte tillhör något kristet samfund. Detta gäller naturligtvis, som framhålls av De Ungas Kyrkomöte, samtliga trosuppfattningar.

Utskottet konstaterar emellertid att de problem som motionärerna lyfter inte kan sägas vara allmängiltiga i den betydelsen att de existerar för alla eller flertalet församlingar i landet. För några begravningshuvudmän kan det innebära utmaningar att tillse att en strikt likabehandling är möjlig också för de som inte tillhör något kristet trossamfund. För merparten av begravningshuvudmännen utgör detta enligt utskottets uppfattning däremot inte något problem då det finns både resurser och kompetens lokalt att hantera frågorna. Enligt utskottets mening bör inte kyrkomötet lägga nya omfattande uppdrag till kyrkostyrelsen om det inte finns ett generellt problem som behöver lösas.

Till det sagda kan läggas att kyrkostyrelsen redan följer frågorna i sitt informationsutbyte med icke-kristna trossamfund. Utskottet förutsätter att kyrkostyrelsen agerar om det i dessa dialoger framkommer att det mera generellt bland begravningshuvudmännen inom kyrkan förekommer svårigheter att hantera det mångreligiösa ansvaret i begravningsverksamheten.

Mot bakgrund av det anförda ska motion 2024:52 avslås.

Uppsala den 3 oktober 2024

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Louise Callenberg, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Peter Lundborg, Kristina Töyrä, Toivo Sjörén Eva-Lena Fungmark, Håkan Widepalm, Hanna Hesser Nordin,

Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Anders Djerf, Nils Jernqvist, Stefan Aro och Aina Nordqvist.

Biskoparna Karin Johannesson och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att föreslå avslag på motion 2024:2 till förmån för att anse den besvarad.

Är tacksam över att Svenska kyrkan valt att påbörja arbetet i enighet med motionens avsikter.

Petter Nilsson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att föreslå avslag på motion 2024:30 till förmån för bifall till motionen.

Irene Oscarsson

Reservation 3

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att föreslå avslag på motion 2024:30 till förmån för bifall till motionen.

Victor Ramström

Reservation 4

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att föreslå avslag på motion 2024:30 till förmån för bifall till motionen.

Carin Åblad Lundström

Reservation 5

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att föreslå avslag på motion 2024:30 till förmån för bifall till motionen.

Elisabeth Kullenberg

Reservation 6

Undertecknade ledamöter från Socialdemokraterna reserverar oss mot utskottets beslut att föreslå att motionen 2024:52 gällande begravningsansvar för religiösa minoriteter ska avslås.

Vi menar att det behov av ytterligare åtgärder inom området som beskrivs i motionen och som är upphov till att motionen skrivits inte är så ringa att det går att helt känna sig nöjd med de åtgärder som redan pågår. Vi menar inte att det är ett problem på alla ställen i landet men det är ett problem av sådan omfattning att det finns skäl att vidta ytterligare aktiva åtgärder på området.

Louise Callenberg, Carl-Johan Karlsson, Jenny Thor, Solveig Oscarsson, Ulf Bjereld

Särskilt yttrande 1

Det är inte rimligt att utskottet utvärderar Allmänna arvsfondens arbete. Vidare är det vår uppfattning att motion 2024:30 i sig är god.

Medel borde emellertid tillföras begravningsverksamheten i stället.

Petter Nilsson

Särskilt yttrande 2

Idag finansierar kyrkoavgiften delar av begravningsverksamheten.

Att – som motion 2024:52 föreslår – prioritera anpassningar för muslimer innebär att Svenska kyrkan därmed bedömer verksamheten att vara särskilt viktig. Redan idag vet vi att en del av kyrkoavgiften går till att finansiera begravningsverksamheten. Kristna bör inte diskrimineras av Svenska kyrkan – särskilt som incitamenten till ett medlemskap i Svenska kyrkan redan idag är ytterst svaga.

Petter Nilsson

Särskild mening 1

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Elisabeth Kullenbergs reservation angående motion 2024:30 till förmån för bifall till motionen.

Hanna Hesser Nordin

Särskild mening 2

Jag menar att motion 2024:30 borde ha bifallits.

Nils Jernqvist

Särskild mening 3

Undertecknad ersättare från Socialdemokraterna reserverar mig mot utskottets förslag att motionen 2024:52 gällande begravningsansvar för religiösa minoriteter ska avslås.

Jag menar att det behov av ytterligare åtgärder inom området som beskrivs i motionen och som är upphov till att motionen skrivits inte är så ringa att det går att helt känna sig nöjd med de åtgärder som redan pågår. Jag menar inte att det är ett problem på alla ställen i landet men det är ett problem av sådan omfattning att det finns skäl att vidta ytterligare aktiva åtgärder på området.

Roberth Krantz

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2024:3

Förtydligt missionsbegrepp

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2024:14, vilken avser att uppdra åt kyrkostyrelsen att initiera ett arbete för en omformulering av 2 kap. 1 § kyrkoordningen. Utskottet anser att det finns andra former för att reflektera över missionsbegreppet än att ge ett sådant uppdrag till kyrkostyrelsen och föreslår att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2024:14.

Motionens förslag

Motion 2024:14 av Jonas Noréus, Förtydligt missionsbegrepp

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att initiera ett arbete som definierar ett utvidgat missionsbegrepp, med syfte att ge kyrkans mission ökad synlighet i det offentliga rummet.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2024:14 i Ln 2024:3y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Svenska kyrkans grundläggande uppgift och begreppet mission

Av 2 kap. 1 § första stycket kyrkoordningen och 4 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan framgår att församlingen är det lokala pastorala området och att församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Församlingen har ansvar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen.

I inledningstexten till kyrkoordningens andra avdelning sägs bland annat följande.

Svenska kyrkan har en rikstäckande indelning i territoriella församlingar. Församlingen är samtidigt en gemenskap av de människor som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område. Församlingen har lokal självstyrelse men är samtidigt en del av ett stift och Svenska kyrkan som trossamfund. Delaktigheten i de döptas och troendes allmänna

prästadöme förenar alla i församlingen, vigda och icke vigda. Alla har tillsammans ansvaret för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd. Den demokratiska organisationen och kyrkans ämbete eller vinningstjänst har gemensamt ansvar för att bedriva en verksamhet i enlighet med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. För varje församling finns ett kyrkoråd eller ett församlingsråd som församlingens styrelse och en kyrkoherde med ansvar för ledning, samordning och tillsyn.

I utredningsarbetet inför kyrkans ändrade relationer till staten ingick även en teologisk expertgrupp. I en promemoria uttalade sig gruppen om begreppet mission, i relation till begreppet evangelisation samt församlingens uppgifter.

”Evangelisation” är som begrepp mer inskränkt än ”mission” och har dessutom en tydligare inriktning på särskilda aktiviteter, t.ex. i form av evangelisationskampanjer. Mission (av lat *mi'ttio* ’skicka’, ’sända’) är ett teologiskt mer laddat begrepp som avser hela kyrkan och därmed också varje församlings sändning i världen. Kyrkans missionsuppdrag är en fortsättning av det uppdrag som Jesus gav sina lärjungar när han gav dem fullmakt och sände ut dem att predika ”Guds rike”. Av grundläggande betydelse är den s.k. missionsbefallningen i Matt. 28:19–20: ”Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar, döp dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn, och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er. Och jag är med er alla dagar till tidens slut.” Mission har ofta blivit beteckningen på den verksamhet som riktar sig till den icke-kristna delen av mänskligheten. Det uppdrag som ges i missionsbefallningen har dock alltid setts som grundläggande uppgift för kyrkan såväl inom som utom landet. I våra dagar handlar det som traditionellt betecknas som mission till övervägande delen om samarbete med kyrkor på olika platser runt om i världen och i det sammanhanget har ömsesidigheten i uppdraget en helt annan betydelse än som tidigare varit fallet. Uppdelningen mellan mission riktad till mer avlägsna, ”främmande” och icke-kristna länder och evangelisation riktad till människor i det egna, kristnade landet har alltmer mist sitt berättigande. Vare sig praktiskt eller teoretiskt går det att dra några skarpa gränser mellan uppgifterna att fira gudstjänst, bedriva undervisning och utöva diakoni och mission. Det är frågan om olika överlappande aspekter på kyrkans liv och uppdrag. Det går inte heller och bör inte heller dras någon skarp gräns mellan nationella och internationella uppgifter eftersom Kristi världsvida kyrka, där Svenska kyrkan är en del, är universell. Att utöva mission är kyrkans och därmed församlingens uppdrag såväl inom det egna territoriella området som i ett vidare sammanhang. I detta innefattas också det som med en mer begränsad term kallas evangelisation. (SOU 1997:41, s. 181 ff.)

Tidigare behandling i kyrkomötet

Frågor som på olika sätt berör mission har varit uppe för behandling i kyrkomötet tidigare. Senast frågor rörande mission behandlades i organisationsutskottet var vid kyrkomötet 2022. I utskottets betänkande O 2022:7 finns även en utförlig redogörelse över frågans tidigare behandling i kyrkomötet. Vid kyrkomötet 2022 behandlade organisationsutskottet tre motioner som på olika sätt berörde mission. Två av dessa motioner

(motionerna 2022:3 och 2022:45) berörde direkt respektive indirekt portalparagrafen 2 kap. 1 § kyrkoordningen om församlingens grundläggande uppgift.

Motion 2022:3 innehöll förslag om att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag till omformulering av 2 kap. 1 § kyrkoordningen som tydliggör att kyrkans och församlingens grundläggande väsen är mission uttryckt genom gudstjänst, evangelisation, diakoni och undervisning. I motivtexten framhölls att mission är kyrkans grundläggande uppgift. Till detta poängterades att mission som kyrkans väsen behöver betonas och förtydligas i paragrafen.

I motion 2022:45 yrkades att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att initiera ett läroarbete för att fördjupa och bredda förståelsen av begreppet mission och vad det innebär för församlingens grundläggande uppgift. Motivtexten innehöll ett förslag till en ändring i kyrkoordningen, då det önskades att kyrkoordningens beskrivning av församlingens grundläggande uppgift skulle se annorlunda ut. Det framhövdes att församlingens uppgift är att leva i mission och att man gör det genom att fira gudstjänst, bedriva undervisning och utöva diakoni.

Angående motion 2022:3 anförde utskottet att en ändring av portalparagrafen 2 kap. 1 § kyrkoordningen skulle kräva ett omfattande läroarbete. Därtill ansåg utskottet att det inte är en ändring av portalparagrafen som behövs utan en väckelse och ett lärande om mission. Utskottets mening var därför att motionen skulle avslås.

Läronämnden lämnade ett yttrande över motion 2022:3 (Ln 2022:4y). Nämnden påminde om att församlingens grundläggande uppgift är en och hänvisade till sitt tidigare yttrande Ln 2014:8y om mission och församlingens grundläggande uppgift. Läronämnden avslutade sitt yttrande med att konstatera att en revision av kyrkoordningens nuvarande beskrivning av kyrkans uppdrag och församlingens grundläggande uppgift skulle kräva ett omfattande läroarbete.

Gällande motion 2022:45 anförde utskottet att det ställde sig positivt till andemeningen i motionärernas yrkande. Utskottet menade att ett reflektionsarbete kring mission i stift och församling täckte in de behov utskottet såg och att det var viktigare än att precisera begreppet mission. Utskottet poängterade slutligen att motivtexten behandlade ett förslag om ändring i kyrkoordningen och därför, de goda intentionerna om att initiera ett läroarbete om mission till trots, kunde inte yrkandet stå självständigt. Mot bakgrund av det var utskottets mening att motionen skulle avslås.

Kyrkomötet följde utskottets förslag och avslog motionerna.

Utskottets överväganden

Motion 2024:14 Förtydligt missionsbegrepp

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2024:14.

Utskottet kan konstatera att missionsbegreppet behandlades senast under kyrkomötet 2022. Utskottet anser att det finns andra former för att reflektera över missionsbegreppet än att uppdra åt kyrkostyrelsen att tillsätta en sådan utredning som föreslås av motionären. I sammanhanget konstaterar utskottet att kyrkomötet samlat har ett ansvar för att endast tillsätta sådana utredningar där det finns ett påtagligt problem som behöver lösas. Sammantaget anser utskottet således att motion 2024:14 ska avslås.

Uppsala den 3 oktober 2024

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Mathias Brink, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Solveig Oskarsson, Per Lindberg, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Peter Lundborg, Kristina Töyrä, Toivo Sjören, Eva-Lena Fungmark, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Nils Jernqvist och Stefan Aro.

Biskoparna Karin Johannesson och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag reserverar mig till förmån för bifall till motion 2024:14.

Olov Lindquist

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2024:3y

Förtydligt missionsbegrepp

Läronämndens yttrande över motion 2024:14

Läronämnden har vid ett flertal tillfällen yttrat sig gällande begreppet ”mission.”

I Ln 2018:3y som citeras i Ln 2022:4y framhåller läronämnden:

Ordet mission har använts på olika sätt i kyrkans tradition. Mission kan beskrivas som uppdraget att delta i Guds mission, Guds verk i världen (*Missio Dei*). Ordet mission kan också användas om det mer specifika uppdraget att göra Jesus Kristus känd, trodd och älskad. Dessa perspektiv återfinns i kyrkans tradition och är förenliga med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

Läronämnden konstaterar att vår tradition innefattar ett flertal väl preciserade definitioner av begreppet ”mission” som sammantagna kan befria kyrkan från begränsande förståelser.

Läronämnden understryker, liksom i ovan nämnda yttrande, att ett uppdrag av det slag som motionären föreslår skulle kräva ett omfattande läroarbete.

Uppsala den 30 augusti 2024

På läronämndens vägnar

Martin Modéus, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Martin Modéus, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Marika Markovits, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Åsa Nyström, biskop Erik Eckerdal, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Håkan Möller, Ninna Edgardh, Jesper Svartvik, Mikael Winninge och Johannes Zeiler.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2024:4

**Verksamhetsberättelse 2023 för Svenska kyrkans
valprovsningsnämnd**

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelse 2023 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd. Organisationsutskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2023 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Bakgrund

Svenska kyrkans valprovsningsnämnd är enligt 10 kap. 9 § kyrkoordningen ett särskilt organ för att pröva överklaganden av val. Valprovsningsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen, vilket innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur nämnden hanterar enskilda ärenden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av valprovsningsnämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen. Någon granskning av hur valprovsningsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I 4 kap. 7 § tredje stycket kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om arbetsordning för kyrkomötet anges att organisationsutskottet bereder till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd.

Nämndens verksamhetsberättelse

Valprovsningsnämndens verksamhet har liksom tidigare varit inriktad på att avgöra inkomna ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt samt att detta ska ske utan onödigt dröjsmål. Särskilt när det gäller beslut som föregår ett val och har betydelse för detta är det viktigt att besluten fattas snabbt så att eventuella ändringar av de överklagade besluten kan verkställas.

Under året har fyra ärenden registrerats hos Valprovsningsnämnden. Förutom verksamhetsberättelsen för 2022 rörde det sig om inbjudningar att lämna synpunkter på promemoriorna Beslut om ändringar i den lokala strukturen (VN 2023-1), Förslag till ändring i kyrkoordningen om förbud att röja uppgift i ärende om anställning (VN 2023-2) och Valfrågor (VN 2023-3).

Valprövningsnämnden avstod från att yttra sig över förslagen i de två förstnämnda promemoriorna med hänvisning till att förslagen inte avsåg beslutsfattandet i nämnden. Valprövningsnämnden tillstyrkte förslagen i promemorian Valfrågor.

Valprövningsnämnden har redan tidigare år noterat att antalet överklagade beslut har minskat något, särskilt i samband med val. Den bedömningen får anses kvarstå även under år 2023, som inte var ett valår.

Valprövningsnämnden har inte några förslag eller synpunkter att föra fram när det gäller ett eventuellt behov av översyn av bland annat bestämmelserna i kyrkoordningen.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2023 för Svenska kyrkans valprövningsnämnd till handlingarna.

Avsikten med verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Valprövningsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att utföra sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har inte heller utskottet att värdera hur nämndens verksamhet bedrivs. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån verksamhetsberättelsen. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet ska lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Uppsala den 2 oktober 2024

På organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Mathias Brink, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Solveig Oskarsson, Per Lindberg, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Peter Lundborg, Kristina Töyrä, Toivo Sjören, Eva-Lena Fungmark, Håkan Widepalm, Hanna Hesser Nordin, Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Anders Djerf, Nils Jernqvist och Stefan Aro.

Biskoparna Karin Johannesson och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.